

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIV. • Január 2026 • Číslo 1

**Výzvy roka
Národné
obranné sily**

**Žandári
nastúpili
do služby**

**100 rokov
plukovníka Tvarožka**

Slovenskí ženisti v Afrike

100 rokov vlastenectva

Branislava Tvarožka ako stredoškolačka prichytila nemecká hliadka pri zatieraní nacistických hesiel, za čo ho vylúčili zo všetkých slovenských škôl. Pochádzal z rodiny protifašistických demokratov, a tak na vlastnú päsť odišiel z Nového Mesta nad Váhom do Slovenského národného povstania, kde nastúpil k Vysokoškolskému strážnemu oddielu. Strážil povstaleckých veliteľov generálov Jána Goliana a Rudolfa Viesta. Aj po nástupe totalitného režimu ostal verný ideálom slobody a demokracie. A aj preto ho vo vykonštruovanom politickom

processe odsúdili na päť rokov.

Vlastenca a vojnového veterána 2. decembra pri príležitosti jeho stých narodenín privítali na ministerstve obrany minister obrany a podpredseda vlády SR Robert Kaliňák, prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Peter Pellegrini a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. S úctou a uznaním, ako aj so slovami: „Budte pre nás i pre mladú generáciu vzorom, aký vzťah máme mať k vlasti a ako ju, v prípade ohrozenia, máme chrániť.“

(pv)

Foto: Jakub Neubauer

Ctené dámy, vážení páni,
čitatelia časopisu OBRANA,

dovoľte mi ohliadnuť sa za rokom 2025, ktorý bol
pre rezort obrany mimoriadne náročný.

V prvom rade chcem poďakovať všetkým, ktorí sa
svojou prácou spolupodieľali na efektívne zvlád-
nutých projektoch. Úspešne sme ukončili mnoho
výziev v súlade s programovým vyhlásením vlády
Slovenskej republiky. Najmä sme podporili ob-
ranný priemysel, ktorý prináša vysokú pridanú

hodnotu v podobe kvalifikovanej práce i nadpriemernej mzdy do viacerých
oblastí Slovenska. Tento fakt je garanciou, že práve obranný priemysel ge-
neruje do štátneho rozpočtu vysokú časť príjmov. Znamená to, že Minister-
stvo obrany SR spustilo projekty s priamym rastúcim dosahom na rozpočet
SR. Ďalej sa nám podarilo odstrániť negatívne dedičstvo po bývalej vláde,
ktorá trestuhodne odovzdala protivzdušnú obranu na Ukrajinu. Pretože
bezplatne darovala naše lietadlá MiG a systém S-300 bez adekvátnej ná-
hrady. V každom prípade nové lietadlá F-16 postupne zaraďujeme do pre-
vádzky a rovnako v roku 2026 očakávame aj prvú časť protivzdušnej obrany
izraelskej výroby. Netreba zabúdať, že Slovensko sa stalo dominantným
výrobcom delostreleckej munície pre nás, no aj krajiny EÚ a NATO či ďal-
ších záujemcov. Odštartovali sme zriadenie Národných obranných síl, kto-
ré má úspech u obyvateľov Slovenska a motivuje občanov, aby sa aktívne
spolupodieľali na ochrane našej republiky. Rovnako sme spustili zriadenie
Žandárskeho zboru, čo významne uľahčí prácu príslušníkom polície aj zvýši
bezpečnosť našich občanov.

Z duálnych projektov, zameraných na civilné a vojenské využitie, sú najdô-
ležitejšie dva. Prvým je výstavba nemocnice v Prešove, ktorá bude najväč-
šou nemocnicou svojho druhu na východnom Slovensku. A zároveň sme
predstavili miesto, kde bude stáť bratislavská nemocnica generála Milana
Rastislava Štefánika. Tá bude jednou z najväčších a najmodernejších ne-
mocníc na Slovensku. Spustili sme dostavbu letiska na Sliaci aj s osobným
terminálom. Ďalej sme predstavili nové uniformy pre vojakov, ktoré zodpo-
vedajú najmodernejším trendom. Samozrejmosťou je prezbrojovanie prí-
slušníkov OS SR, rozpracovaná rekonštrukcia vojenských základní a v nepo-
slednom rade aj budovanie infraštruktúry pre novú protivzdušnú obranu.
Všetky tieto kroky robíme pre to, aby Ozbrojené sily SR v najbližších rokoch
dostali novú, modernú tvár, ktorú si už dávno zaslúžili.

Želám vám všetkým do roku 2026 pevné zdravie, odhodlanie a vytrvalosť
pri realizácii týchto smelých projektov, ktoré opätovne zvýšia profesionál-
ne, spoločenské, ale aj osobné ohodnotenie každého príslušníka OS SR
a nášho rezortu obrany.

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

20 ČÍSLO MESIACA

Dve desiatky rokov uplynuli od najväčšej katastrofy v histórii
slovenských ozbrojených síl, keď **19. januára 2006** pri návra-
te z misie KFOR v Kosove havarovalo na vrchu Borsó neďale-
ko maďarskej obce Hejce vojenské lietadlo **AN-24**. Zahynulo
41 slovenských vojakov a **jeden** civilný zamestnanec. Minis-
terstvo obrany s Ozbrojenými silami Slovenskej republiky si
pamiatku obetí každoročne pripomínajú spolu s maďarskými
kolegami i aliančnými partnermi.

4

6

9

13

18

22

36

46

- 4 Vojenský profesionál vz. 25
- 6 Národné obranné sily v roku 1
- 9 Žandári nastúpili do služby
- 10 Výročie EOD
- 11 Vicemajsterka sveta je z Dukly
- 13 TÉMA: Duálne vzdelávanie, vojenské stredné školy inak

- 18 Slovenskí ženisti v Afrike po 25 rokoch
- 22 Slávnostný nástup Centra psychologických služieb
- 28 Tanky Made in Europa
- 30 100 radarov proti dronom
- 32 Ako vojenčili dunajskí lodníci
- 36 Zbrane západného Balkánu
- 38 YMCA, priekopník armádneho športu
- 41 MILITARY ENGLISH: Do drones make tanks obsolete?
- 42 Hepatitída nie je postrach
- 45 Plaketa k 50. výročiu Československa
- 46 Biela pani Františka Hrušková
- 47 Československý ústav v Londýne

NA TITULNEJ STRANE: Hotel Granit Smrekovica vo vysokohorskom prostredí
hrebeňa Veľkej Fatry patrí k najobľúbenejším vojenským rekreačným
zariadeniam • Foto: HOREZZA

Výzvy a ich napĺňanie

PodĎakovaním všetkým zamestnancom ministerstva obrany a vojakom Ozbrojených síl Slovenskej republiky začal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák svoje bilancovanie roka 2025.

Stáli sme spoločne pred obrovským množstvom výziev, či už to bola sekcia modernizácie, majetku a infraštruktúry, obrannej politiky, personálnych činností alebo legislatívy. S náčelníkom Generálneho štábu, velením ozbrojených síl a všetkými ostatnými zamestnancami a vojakmi, sme na plné obrátky tvrdo pracovali celý rok, pretože tých výziev bolo mimoriadne veľa,“ ocenil v prejave 12. decembra Robert Kaliňák.

Výstavba a rekonštrukcie

Budovanie Vojenskej nemocnice Prešov, začiatok výstavby novej nemocnice v Bratislave či rozsiahla rekonštrukcia leteckej základne 81.krídla Sliač, označil minister pre verejnosť zrejme

najznámejšie investičné akcie, pričom zároveň dodal: „V súvislosti s novým systémom protivzdušnej obrany musíme vo veľmi krátkom čase dostavať 91 objektov, aby sme boli schopní v priebehu roku 2026 prijať prvú zo šiestich batérií protivzdušnej ochrany, ktoré sme v roku 2024 objednali. Rovnako bola modernizovaná výcviková základňa Turecký vrch a podobne prebieha rekonštrukcia v posádke Martina, kde prichádzajú noví vojaci, ktorých nechceme demotivovať podmienkami, v ktorých majú slúžiť, ale chceme, aby hneď od začiatku boli motivovaní odovzdávať zo seba všetko pre službu vlasti.“ Minister uviedol že opravami prechádzajú všetky základne a spomenul aj vybudovanie novej v Ozorovciach. „Celkovo teda môžeme povedať, že veľmi intenzívne pracujeme na obnove a modernizácii ozbrojených síl,“ zdôraznil s tým, že ide o súčasť plnenia programového vyhlásenia vlády, ktoré patri k jeho prioritám.

Porovnania

Že ide o finančne náročné investície je zrejmé, ale minister obrany ponúkol aj niekoľko porovnaní, a to smerom k úsporám: „Samotná modernizácia letiska Sliač bola predpokladaná v rámci agentúry pre obstarávanie NATO na úrovni 65 000 000 eur v rozsahu 36 mesiacov. Nám sa do toho podarilo vstúpiť a rekonštrukciu realizujeme vo vlastnej réžii. Pamätáte si, že mnohé *kuvíče hlasy* varovali, že sa nám to nepodarí. No napokon sme urobili súťaž nie za 65 000 000, ale za 49 000 000 eur a nie v dĺžke prác 36 mesiacov, ale 18 mesiacov. Takže predpokladáme, že by sme mohli mať pripravené letisko Sliač na postupné nasťahovanie koncom roku 2026, čo výrazne zrýchli presun nášho stíhacieho letectva zo základne Kuchyňa späť na domovskú základňu Sliač.“ Jedno z ministrových porovnaní

„Žiadny nákup, ktorý ministerstvo obrany vykonalo, nebol v rozpore s dlhodobým plánom rozvoja ozbrojených síl do roku 2035. Všetky položky, ktoré sú v tomto pláne, sú zároveň aj predmetom našich obstarávaní.“

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

sa týkalo personálnych počtov ozbrojených síl. V roku 2025 mala armáda najnižšiu odchodovosť a zároveň dosiahla najvyšší počet novoprijatých vojakov v histórii našich ozbrojených síl, čo vyhodnotil ako vynikajúci výsledok dôvery a personálnej práce. Konkrétne ku koncu novembra do ozbrojených síl vstúpilo približne 1 700 nových vojakov, z nich cca štyri stovky žien. Odišli len necelé tri stovky.

„Programové vyhlásenie vlády jasne stanovilo, že budeme prehodnocovať jednotlivé uzavreté kontrakty,“ zopakoval minister a dodal, že na obrnených vozidlách sme ušetrili ďalších 65 miliónov a na kolesových vozidlách 15 miliónov, čo už sa spolu so Sliacom blíži k sto miliónom. „Takže z ušetrených peňazí sme mohli investovať, napríklad, do nákupu nových osobných zbraní vojaka,“ zdôraznil.

A ešte jedno porovnanie: „Ak sme v roku 2023 začali zásadným spôsobom podporovať náš obranný priemysel, aj vďaka tomu sa jeho objem podnes strojnasobil. Tento rok to bude cez dve miliardy eur. Vždy sme volali, aby sme neboli len obyčajnou montovňou, aby sme mali aj vývoj, výskum a ďalšie vysoké pridané hodnoty k tovaru, ktorý predávame. A toto je toho príklad. Už teraz je rozdiel medzi platom v obrannom priemysle a priemerným platom na Slovensku zásadný, 50 až 70 percent.

Čítanie s porozumením

„Prečo práve v dobe konsolidácie prijímame 58-miliardovú zmluvu na muníciu od slovenských výrobcov? Prečo v čase, keď treba šetriť, uzatvára rezort obrany takú zmluvu?“ – položil si rečnícku otázku minister. Uviedol, že má pochopenie

pre niekoho, kto sa pri tomto čísle pozastaví, pretože je naozaj obrovské. No ak sa k nemu chce vyjadrovať, mal by čítať s porozumením. Vysvetlil, že zmluva slúži ako rámec, aby ostatné štáty mohli nakupovať naše výrobky. „Aby svoje peniaze míňali na Slovensku a aby sa tak podieľali na zvyšovaní plátov našich občanov,“ avizoval R. Kaliňák, ktorý sa následne 16. decembra zúčastnil na spustení najmodernejšej výrobnéj linky na veľkokalibrovú muníciu v ZVS Holding Dubnica.

Všetky európske štáty chcú dopĺňať svoje sklady muníciou a zbraňami. „Keďže NATO aj EÚ uprednostňujú spoločné obstarávanie, vytvorili sme infraštruktúru na to, aby jednotlivé štáty mohli pristúpiť k tejto zmluve. Tým pádom je to spoločné obstarávanie nás a toho štátu, ktorý k nám pristúpi,“ vysvetlil minister. Dodal, že v priebehu dvoch týždňov prejavilo seriózny záujem nakupovať prostredníctvom tejto zmluvy už osem európskych štátov.

Výzbroj

Spomedzi viacerých modernizačných projektov minister spomenul napríklad drony. „Tie sme zazmluvnili v rámci spolupráce so slovenským výrobcom. Nerobí nejakú skladačku, ale má vlastnú architektúru, vlastné čipy, vlastný software aj výrobu. To znamená, že sú to naozaj slovenské drony.“

Ťažiskom ministrovej prezentácie však bol nákup nových osobných zbraní jednotlivca, teda dlhej primárnej zbrane, ako aj sekundárnej, čiže pištole, plus odstrelovacích pušiek a cvičných zbraní. Pripomenul, že odhady nákladov na 20 000 kusov mali rezort vyjsť na 162 miliónov eur. „Nám sa podarilo cenu drasticky znížiť na 82 miliónov za 47 000 zbraní.“ Teda vrátane pištoľí i odstrelovačiek. Ozbrojeným silám ich dodá slovenská firma Grand Power zo Slovenskej Ľupče.

Výstroj

Vojaci sa po takmer 20 rokoch dočkajú nových poľných uniforiem. Minister ich pred novinármi prezentoval na vojakoch: „Pozostáva z bojových nohavíc, samotnej blúzy a čiapky v celkovej sume 300 eur.“ K základnej verzii ešte pribudnú zimné a nepremokavé bundy či spodné vrstvy oblečenia. Tak, aby na rozdiel od aktuálnych maskáčov, ktoré po navlhnutí nevyschnú ani za dva dni, poskytovali vojakovi čo najväčšie pohodlie na plnenie úloh. S tým súvisí oveľa vyššia kvalita látky, výmena gombíkov za zipsy, viaceré funkčné vylepšenia, nová potlač a aj elegantnejší dizajn. „Veľmi si vážim, že strih aj novú potlač navrhovali v našej Akadémii ozbrojených síl v spolupráci so Silami pre špeciálne operácie. Keďže na Slovensku sa takéto látky už pätnásť rokov netkajú, rezort ich nakúpil v zahraničí, no šif ich budú v Zekone Michalovce, Jamel Fashion v Námestove, v prešovskom Gemor Fashion alebo v ďalších firmách, lebo rezort pôjde cestou dynamického nákupného systému a firmy budú súťažiť kvalitou, cenou i pohotovosťou dodávok.

Ozbrojené sily by pritom mali byť „prezlečené“ už do konca roka 2026 – a do značnej miery aj vyzbrojené novými osobnými zbraňami. V pláne nákupov od domácich výrobcov je aj moderná modulárna ochranná vesta a ďalšie doplnky. Keďže nateraz doma nemáme výrobcu prilieb, nakúpime ich v zahraničí.

Komplexná modernizácia výstroja pre Ozbrojené sily SR spĺňa najvyššie štandardy NATO a nový systém je zameraný na zvýšenie ochrany, flexibility i palebnej sily vojakov.

Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, TASR

Národné obranné sily:

Posledná prisaha roka

„Budem čestným statočným a disciplinovaným vojakom, som pripravený brániť slobodu, nezávislosť, zvrchovanosť a územnú celistvosť Slovenskej republiky a nedotknuteľnosť jej hraníc,“ zaznelo 9. decembra na vojenskom letisku v Kuchyni pri poslednej vojenskej prisaha príslušníkov Národných obranných síl v roku 2025.

Peter Krajčírovič

Pred generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Petrom Krajčírovičom, náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom, veliteľom Národných obranných síl brigádnym generálom Ladislavom Kiselom, veliteľmi, inštruktormi, rodinnými príslušníkmi či priateľmi, slávnostne pochodovalo 101 nových príslušníkov NOS.

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch ich absolvovalo výcvik 45 a 56 v 13. mechanizovanom prápore Levice.

čierneho opasku v karate oboznámil NOS-károv v pozícii inštruktora so základmi sebaobrany či práce so zbraňou.

Hrdosť vlastencov

Aj Peter Krajčírovič hovorí najmä o spolupráci frekventantov: „Sám som bol prekvapený, ako dokáže tímový duch motivovať ostatných. A to aj tých, ktorí by bez kolektívnej podpory neboli v stave zvládnuť niektoré výzvy. Je to taká prídavná energia a guráž, že neraz sú aj sami prekvapení, čo dokážu. Skrátka – či je to pekár z pizzerie alebo lekár z chirurgie, právnik alebo šofér, poslankyňa alebo študent, ak sa dajú dokopy, dokážu veľmi veľa. Pritom títo ľudia sa predtým vôbec nepoznali – a odrazu to s nimi na korbe nákladiaka *hrká* rovnako. Rovnako na nich prší či peče slnko

Pomôcť sebe aj druhým

Peter Krajčírovič, ktorý v júni absolvoval prvý turnus výcviku NOS a ktorý v niekdajšej kariére vysokého policajného dôstojníka a príslušníka Úradu na ochranu ústavných činiteľov zažil viacero rôznych výcvikov, porovnával: „Boli to stovky rôznych kempov či cvičení. Určite nebudem znižovať ich vážnosť a dôležitosť, ale tie dva týždne NOS sú také nasýtené informáciami, nácvikmi, rôznorodosťou a dynamikou, že by sa im vyrovnalo len máločo. Hodnotím ich mimoriadne pozitívne a popri cvičiacich môj veľký rešpekt patrí inštruktorm. V NOS vymysleli program tak, že sa vyslovene stále niečo deje. A to niečo je zaujímavé, zmysluplné, rozmanité, motivačné, dôležité a dynamicky kontinuálne nadväzuje jedno na druhé. NOS-kári dokážu potom aj v bežnom živote v prípade krízových situácií pomôcť sebe aj druhým,“ konštatuje Peter Krajčírovič, policajný plukovník v zálohe, ktorý si pri každom turnuse výcviku našiel čas, aby aj ako nositeľ

– a oni sa spoločne smejú, pričom si, trebárs, pomáhajú s batohom. To všetko vytvára osobné kamaráštva aj po prisaha, niektorí sú spolu na sociálnych sieťach – a to je ďalšia veľká pridaná hodnota NOS. Povieť to tak, že pri ich prisahách mám neraz až zimomriavky. Aj preto, lebo dob-

rovoľným výcvikom v NOS dokázali, že sú veľkí vlastenci. Som na nich veľmi hrdý, rovnako ako sú na nich hrdé ich rodiny, priatelia, ktorí im prichádzajú vzdať uznanie obdivu a úctu. A hlavne – hrdí môžu byť najmä sami na seba. Všetkým im blahoželám.“

Zástupca veliteľa Národných obranných síl plukovník gšt. Richard Király:

Sila dobrovoľnosti a motivácie

plk. gšt. Richard Király

Čím boli špecifické ostatné turnusy výcviku NOS v roku 2025?

Ak mám byť úprimný, musím povedať, že od začiatku až po posledný výcvikový cyklus NOS bol každý turnus špecifický. Vôbec však nie len zmenou poveternostných podmienok alebo zlepšeným výcvikom, ale najmä skladbou osobností v jednotlivých turnusoch alebo cykloch. Už samotné zaradenie cvičiacich do jednotlivých čiat, rozdelenie do izieb, sú veľké

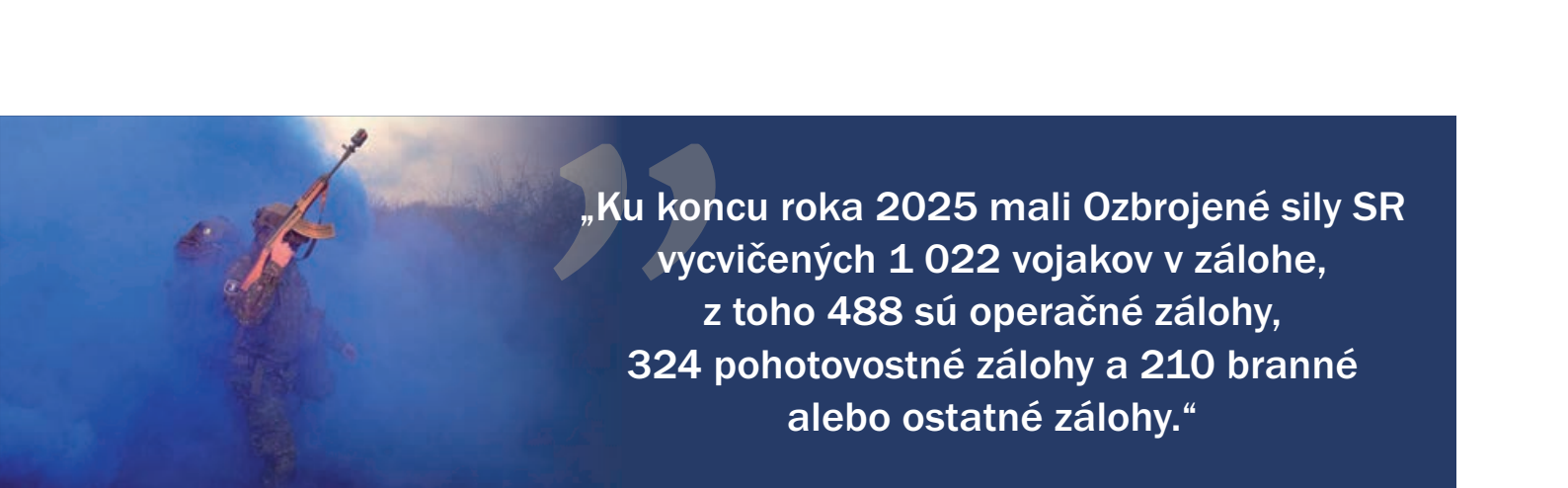
výzvy a vyžaduje veľkú dávku vnútorného inštinktu veliteľov a inštruktorov výcviku.

Osobne ste pred časom velili čate aj práporu, takže čo z veliteľského pohľadu bolo iné ako bežné?

Každému z vojenskej komunity je jasné, že nie je jednoduché vystupovať vo funkcii veliteľa alebo inštruktora výcviku pred prezidentom a hlavným veliteľom OS SR alebo podpredsedom vlády a ministrom obrany. Ako aj pred ďalšími významnými funkcionármi v štruktúre riadenia štátu. Podobne pred ostatnými civilnými občanmi, ktorí sa dobrovoľne a vážne rozhodli prispieť k odolnosti našej vlasti. Veľmi špecifické sú skúsenosti o zladení celkov, v ktorých sú účastníci so základným vzdelaním s osobami s ukončeným 3. stupňom vysokej školy. Sú tu vlastníci firiem, nezamestnaní, herci, novinári, hasiči, manažéri na vysokých postoch, športovci. Je skvelé, ako rôznorodé skupiny ľudí výcvik spája. No a na veliteľoch je, aby pomohli dosiahnuť maximálnu tímovú spoluprácu

miestami síce z pozície skôr priateľov, ale pri ich jednoznačnom rešpektovaní ako veliteľov a nadriadených.

„Ku koncu roka 2025 mali Ozbrojené sily SR vycvičených 1 022 vojakov v zálohe, z toho 488 sú operačné zálohy, 324 pohotovostné zálohy a 210 branné alebo ostatné zálohy.“

A počasie? Nie je v porovnaní s minulosťou nepredvídateľné?

Od jesene môžeme k špecifikám prirátať aj dosť drsné poveternostné podmienky najmä vo VVP Turecký vrch. Mali vplyv na väčšiu dávku psychickej či fyzickej vyčerpanosti, čo sme sa však snažili eliminovať najlepšimi výstrojnými súčasťami, ktoré máme.

Nevrástla vzhľadom na zimné počasie chorobnosť?

Možno to bude znieť neuveriteľne, ale nie. Prezradím aj prečo. Najvýraznejšiu zásluhu na tom má – a som o tom presvedčený – dobrovoľnosť. Iste, v každom cykle sa nájdu osoby, ktoré ľahko ochorejú alebo utrpia ľahší úraz, no napriek tomu chcú ďalej pracovať, cvičiť a plniť všetky úlohy. Vtedy musí zasiahnuť veliteľ alebo inštruktor výcviku a veľkou dávkou skúseností či inštinktu prijať rozhodnutie, či pustiť cvičiaceho ďalej, či ho aj nechá na jeden deň oddychovať, alebo treba situáciu riešiť s lekárom. Skrátka – dobrovoľnosť a motivácia má vážne veľkú moc. Nedarmo sa hovorí, že sto dobrovoľne prihlásených osôb je oveľa viac ako tisíc ľudí, ktorí plnia úlohy násilu.

Do akej miery ste museli, napríklad aj vzhľadom na kratšie dni, modifikovať výcvik?

Výcvik sme z poveternostných dôvodov nemodifikovali. Len pri jednej skupine, ktorej vekový priemer bol nad 40 rokov, a boli to bývali vojaci základnej služby, sme v Sliači počas záverečného cvičenia trochu prispôbobiť úlohy prežitia poveternostným podmienkam.

V čom vás cvičiaci aj napriek vonkajšej nepohode oslovili?

Opakujem, veľkou dávkou motivácie bolo robiť aj napriek horšiemu počasiu veci ešte lepšie a s ešte väčším zánietením.

Aký je teda súhrn NOS za rok 2025?

Najskôr by som rád otvorene povedal, a to nielen v mene svojom, ale aj celých NOS, že sme spokojní, čo sme dosiahli a všetkým kolegom za to ďakujem. Keď prichádzajú pochvaly aj od našich nadriadených a ocenenia absolventov, o to sme spokojnejší. Pretože – jednoduché to nebolo, no snažili sme sa maximálne. K primárnym výcvikom sme už postupne pridali aj jednotlivé bloky zdokonaľovacích výcvikov. Bolo to veľmi náročné na jednotlivých miestach skoordinať a logisticky zabezpečiť, za čo patrí veľká vďaka a uznanie celým ozbrojeným silám, ktoré nám pomáhali. A ten súhrn? Do konca roka 2025 majú OS SR celkovo vycvičených 1 022 vojakov v zálohe, z toho 488 sú operačné zálohy, 324 pohotovostné zálohy a 210 branné alebo ostatné zálohy.

Kedy a kde sa začínajú výcviky v novom roku?

Ak bude náš plán výcvikov na rok 2026 schválený, začíname 5. februára 2026 vo VVP Turecký vrch. Pokračovať budeme do konca novembra 2026 s týždennou prestávkou na Veľkú noc. Verím, že budúci rok budeme spolu ešte lepší, že splníme všetky rozkazy našich nadriadených, a očakávaní občanov – či už aktívnych účastníkov NOS, ako aj všetkých, ktorým záleží na posilňovaní obrany našej Slovenskej republiky.

Žandári už slúžia

„Z registrovaných záujemcov o službu žandára máme už 1 490 riadne prihlásených a prvých 342 je aj vycvičených. To je pre mňa veľmi pozitívne číslo, s ktorým sme na úvod nerátali,“ spokojne konštatoval podpredseda vlády a minister obrany SR 12. decembra, teda v deň, keď do ulíc vyrazili prvé žandárske hliadky.

„Vďaka žandárom budeme schopní postupne vo vyššej miere zabezpečovať ďalšie úlohy v oblasti verejného poriadku, predovšetkým vo vidieckych oblastiach Slovenska. A to tak, aby sa Policajný zbor SR mohol sústrediť práve na mestské lokality a tak výrazne prispieť aj k znižovaniu kriminality,“ dodal minister

V réžii rezortu obrany

Zákon o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti, o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, súčasťou ktorého je aj vznik Žandárskeho zboru, vstúpil do platnosti od 1. júla. Novú právnu úpravu pripravilo Ministerstvo obrany SR pod vedením Roberta Kaliňáka. Príslušníkmi žandárskeho zboru môžu byť profesionálni vojaci, na ktorých sa tento projekt prioritne zameriaval, keďže vzišiel z dielne rezortu obrany. Žandársku službu vykonávajú vo svojom voľnom čase. V priebehu tvorby zákona sa rozšíril okruh možných uchádzačov o vstup do Žandárskeho zboru aj o bývalých príslušníkov Policajného zboru, ktorí sú vojaci operačných záloh, ako aj aktívnych príslušníkov Policajného zboru, ktorí sú vojaci pohotovostných záloh.

Len rok od zámeru

Ako uviedol plukovník Róbert Beták, riaditeľ Vojenskej polície, ktorej žandársky zbor podlieha, výkon hliadky žandára spočíva v tom, že najprv príde na vojenský útvar, kde si prevezme služobné vozidlo, výstroj a výzbroj. Potom sa presunie spravidla na príslušné obvodné oddelenie, kde absolvuje inštruktáž. V treťom kroku sa začne aktívny výkon na vymedzenom úseku služby. Po skončení činnosti spracuje na oddelení, v ktorom plnil úlohy, záznam z činnosti a vzápätí odovzdá služobné vozidlo, výstroj a výzbroj vo vojenskom útware. „Samozrejme, v rámci aktívneho výkonu činnosti bude plniť úlohy v zmysle inštruktáže a vydaných pokynov od operačného strediska Policajného zboru, prípadne operačného dozorného Vojenskej polície, na čo bude pripravovaný v rámci výcviku žandára,“ konkretizoval plukovník Beták.

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák a minister vnútra Matúš Šutaj Eštok boli 12. decembra večer v Malackách prítomní, keď do terénu vyrazila prvá žandárska hliadka. Paralelne sa tak stalo aj v Bánovciach nad Bebravou, Slovenskej Ľupči a v Kapušanoch. Realizácia zámeru sa naplnila iba rok po tom, ako Robert Kaliňák v decembri 2024 predstavil svoj zámer vytvoriť Žandársky zbor.

Rubriku Aktuálne pripravil Pavol Vitko

Foto: autor, MO SR, OS SR, SITA

Výročie EOD

V priestoroch 905. centra špecializovanej bojovej podpory v Novákoch si Ozbrojené sily SR pripomenuli 20. výročie spôsobilosti likvidácie výbušných zariadení Explosive Ordnance Disposal.

Slávnosť pripravili príslušníci 905. centra špecializovanej bojovej podpory pod záštitou veliteľa 91. ženijného pluku plukovníka Jána Adamuška. Zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR brigádny generál Marek Banas pri tejto príležitosti prevzal z rúk veliteľa 905. centra špecializovanej bojovej podpory podplukovníka Jána Štúbera pamätnú plaketu. V príhovore zdôraznil, že hoci sa zmenila technika, postupy, vybavenie aj medzinárodné štandardy, jedno zostalo rovnaké: „Človek, ktorý vstúpi do priestoru, kde sa končí komfort a začína zodpovednosť, ktorý vie, že každý krok musí byť premyslený. EOD nie je len povolanie, je to služba, ktorá sa dá zvládnuť iba vtedy, keď človek rozumie, že odvaha nie je o hrdinstve pred svetlami reflektorov, ale o profesionalite.“ Podplukovník Štúber doplnil: „EOD je celoživotná služba, poslanie, ktoré si vyžaduje maximálnu precíznosť, vytrvalosť a neustále vzdelávanie, pretože odborníci musia byť vždy o krok vpredu.“

Vybraní bývalí i súčasní vojaci prevzali Pamätnú mincu EOD za šírenie dobrého mena spôsobilosti EOD doma i v zahraničí. Medzi ocenenými bol aj brigádny generál Jozef Kasl, plukovník Róbert Dluhoš a plukovník František Mihalovič. Riaditeľ Centra výnimočnosti NATO pre oblasť EOD plukovník František Mihalovič odovzdal medailu EOD. Jedným z ocenených bol nadrotnáster Michal Mieres, ktorý patrí k najskúsenejším špecialistom EOD v ozbrojených silách.

„Do ďalších dvadsiatich rokov želim všetkým špecialistom EOD pokojnú myseľ, rozvážne rozhodnutia a pevné rodinné zázemie, ktoré títo naši profesionáli často zanedbávajú v snahe splniť najnáročnejšie a najnebezpečnejšie úlohy,“ zaželal veliteľ 91. ženijného pluku plukovník Ján Adamuško. V podobnom duchu nadviazal náčelník odboru RCHBO a ženijnej podpory plukovník Róbert Dluhoš: „Želám si, nech toto výročie nie je iba pripomienkou, ale tiež záväzkom pokračovať v budovaní systému, chrániť životy a plniť úlohy, ktoré sú základom vojenskej služby: česť, zodpovednosť a služba vlasti.“

npor. Lenka Meravá

■ Pri Pamätníku padlých v Trebišove si pamiatku 81. výročia oslobodenia mesta pripomenuli veliteľ 2. mechanizovanej brigády brigádny generál Jozef Kasl a veliteľ vojenskej posádky podplukovník Ján Štepita. Súčasťou spomienky bolo aj oceňovanie osobností mesta. Ďakovný list primátora, Mareka Čižmára, získali major v. v. Ján Micišin a civilný zamestnanec 21. mechanizovaného práporu Ján Barila. Cenu primátora mesta Trebišov prevzal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, ktorý v rokoch 1991 – 2005 začínal vojenskú kariéru práve v tunajšom mechanizovanom prápore.

■ Simulačné centrum Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši realizovalo v spolupráci so zástupcami Letecko-lekárskeho centra Sliač a spoločnosti DIA-PET odborný kurz poskytovania zdravotníckej pomoci pri leteckých nešťastiach. Témami boli vznik a príčiny nehôd v leteckej doprave, integrovaný záchranný systém a jeho činnosti pri leteckých nešťastiach, riziká a špecifiká leteckých nehôd, bezpečnosť pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, vyprostovacie a transportné techniky, súd-nolekárske expertízy po leteckej nehode aj psychologické aspekty leteckých nešťastí.

■ V priestoroch veliteľstva topolčianskej 1. mechanizovanej brigády sa uskutočnila verifikácia deklarovanej jednotky INF-M-BDE zaradenej do zásobníka síl NFM. Verifikáciu viedla komisia z Veliteľstva pozemných síl NATO v Izmiere, ktorá sa počas piatich dní detailne zamerala na komplexnú pripravenosť brigády a jej začlenených súčastí.

■ Ozbrojené sily SR majú od 1. decembra nového staršieho vojenského poradcu v arizonskom Tucsone v Spojených štátoch, kde prebieha výcvik slovenských pilotov. Stal sa ním plukovník František Pytlík.

■ V banskobystričskom Topografickom ústave sa uskutočnil druhý ročník celorezortnej súťaže v rozpoznávaní vojenskej techniky Military Equipment Recognition Competition 2025, zameraný na ruskú vojenskú techniku. Najlepšie výsledky dosiahol príslušník 22. prieskumného pluku z Prešova.

■ 2. palebná batéria 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce sa ako súčasť účelového zoskupenia medzinárodného delostreleckého oddielu zapojila do medzinárodného cvičenia Breakthrough 2025. Cieľom cvičenia v maďarskom výcvikovom priestore CTA Camp Croft bola medzinárodná príprava a posilnenie spolupráce krajín V4.

■ Zdravotníci slovenských špeciálnych síl si preverili svoje limity, rýchlosť, tímovú súhru a profesionálny výkon v náročných podmienkach na medzinárodnom cvičení PETT SOF Workshop, ktoré sa uskutočnilo v Centre výcviku Lešť.

■ Portál TRANSPAREX ocenil profesionálnu prácu v oblasti verejného obstarávania Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika prestížnym hodnotením A+ a certifikátom Zodpovedný obstarávateľ. Akadémia sa tak zaradila medzi najdôveryhodnejších verejných obstarávateľov na Slovensku.

■ V maďarskom Székesfehérváre sa uskutočnilo medzinárodné cvičenie Strong Bastion 2025. Riadilo ho veliteľstvo Mnohonárodnej divízie Stred (Multinational Division Centre, MND-C), ktorému velí slovenský generálmajor Tibor Králik. Zapojili sa doň stovky cvičiacich z členských krajín NATO. Medzi nimi aj príslušníci 5. delostreleckého pluku Rožňava, 2. mechanizovanej brigády Prešov a 82. brigády spoločnej podpory. Súčasťou cvičenia boli simulácie, ktoré zabezpečovali aj operátori z OS SR.

Vicemajsterka z Dukly

Generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Krajčírovič sa na pôde rezortu stretol s členkou Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica, Ninou Kvasnicovou, aby jej zablahoževal k výnimočným výsledkom. Na Majstrovstvách sveta v Káhire v konkurencii súťažiacich z 86 krajín sa prebojovala do finále kategórie kumite do 55 kg a stala sa vicemajsterkou sveta, keď po mnohých víťazstvách až vo finále nestačila na domácu favoritku Ahlam

Youssefovú. Cenný kov tesne ušiel Romanovi Hrčkovi v kategórii kata, ktorý v súboji o tretie miesto prehral s Američanom Arielom Torresom Gutierrezom. „To, čo Nina predviedla, je dôkazom neuveriteľnej driny, disciplíny a bojového srdca,“ konštatoval generálny tajomník Krajčírovič. Nina Kvasnicová potvrdila skvelú formu aj 4. decembra, keď na Svetovom pohári U21 v talianskom Jesole vybojovala v kumite tretie miesto.

Foto: Jakub Neubauer

Vojenský čin roka

Dvadsiaty deviaty ročník ankety Vojenský čin roka ocení mimoriadne činy príslušníkov rezortu obrany za rok 2025, ktoré humánnym

charakterom a morálnym posolstvom presahujú rámec plnenia služobných povinností. V ankete dostávajú priestor

aj činy ľudí, ktorí v rezorte nepracujú, no svojou aktivitou šíria pozitívne posolstvo o Ozbrojených silách Slovenskej republiky, vojenskej histórii a podobne. Anketa má štyri kategórie: Záchrana života, Pomoc verejnosti, Priateľ armády a Služba vlasti. Návrhy do ankety môže posilať ktokoľvek z rezortu obrany, ale aj z radov verejnosti do 10. februára 2026 elektronicky na e-mailovú adresu cinroka@mod.gov.sk alebo poštou na adresu Vojenský čin roka 2025, Odde-

lenie marketingu KOd KaMO, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava.

Nominácia by mala obsahovať:

- koho nominujete,
- do ktorej kategórie navrhujete nomináciu zaradiť,
- voľne spracovaný text, ktorý čo najpresnejšie a podľa možností pútavo opíše čin, za ktorý jednotlivca alebo kolektív nominujete do ankety Vojenský čin roka,
- dátum a miesto, kde sa čin stal, prípadne iné faktické údaje,
- kontakt na nominovaného a na seba.

Výcvik operačných záloh

V priestoroch 91. ženijného pluku v Seredi pokračovalo v ďalšom výcviku Národných obranných síl 38 príslušníkov operačných záloh. Venovali sa úlohám skupiny na ochranu síl a rozšíreniu vedomostí z predchádzajúceho výcviku zameraného na zriaďovanie a udržiavanie prevozových prepravísk z pontónovej mostovej súpravy a mostových prepravísk. Blížšie činnosti špecifikoval veliteľ operačných záloh nadporučík Erik Bartos: „Oboznamovali

sa s postupmi pri ochrane síl. Prakticky si vyskúšali prehľadávanie osôb a vozidiel.“ Okrem toho sa podieľali aj na príprave techniky na zimnú prevádzku. „V autoparku a priestoroch 1. pontónovej rotý a 91. ženijného pluku sa zamerali na ošetrovanie techniky a materiálu po výcviku,“ uzavrel npor. Bartos.

npor. Lenka Meravá

TÉMA

Duálne vojenské vzdelávanie: prvý polrok

„...že sa len jedenásť mesiacov po návšteve podpredsedu vlády a ministra obrany Roberta Kaliňáka duálne vzdelávanie na našej škole naozaj začne, to nás naozaj milo prekvapilo,“ povedal nám Matúš Gecej odborný garant študijného odboru Ochrana osôb a majetku zo Spojenej školy, Sečovce.

Odborný garant a zároveň hlavný inštruktor v systéme duálneho vzdelávania v spolupráci s Ministerstvom obrany SR dodal: „Súčasťou našej Spojenej školy je gymnázium, ako aj Stredná odborná škola techniky a služieb, kde už siedmy rok vzdelávame študentov v študijnom odbore 9245 M, čiže Ochrana osôb a majetku. No duálne vzdelávanie, kde je našim partnerom priamo rezort obrany, je celkom nová úroveň.“

V Sečovciach boli proaktívni. Pani riaditeľka PaedDr. Michaela Štundová, MBA, spolu s odborným garantom Ing. Matúšom Gecejom predstavili zástupcom Ministerstva obrany SR návrh projektu spolupráce. Nasledovali ďalšie stretnutia či už na pôde ministerstva, alebo na pôde školy, kde sa doladzovali detaily. Obe strany si podali ruky a od 1. septembra 2025 sa duálne vzdelávanie začalo.

Štvrtý október 2024: riaditeľka školy Michaela Štundová a Matúš Gecej (obaja vľavo) predstavujú Robertovi Kaliňákovi svoju víziu. Predstavy ministerstva prezentoval aj generálny riaditeľ sekcie personálnych a sociálnych činností Martin Rímeš (vpravo).

Pozitívne a inšpiratívne

„Keď k nám vlni v januári prišiel veliaci poddôstojník Generálneho štábu štábný nadrotmajster Peter Kuka so základnými inštrukciami a hovoril o tom, že budeme na Slovensku prví, ktorí budú zabezpečovať duálne vojenské vzdelávanie, nehovorím, že nám zamrzol úsmev na perách. No na široký úsmev to určite nebolo,“ už predsa len aspoň s miernym úsmevom sa obzrel do nedávnej minulosti veliaci poddôstojník 21. mechanizovaného práporu nadrotmajster Maroš Vitko. Veď základné súradnice odbornej praxe museli začať tvoriť okamžite a postupovať veľmi rýchlo. A ako to prebieha?

„Popri ostatných stredoškolských predmetoch majú „vojenský“ stredoškóľáci v rámci bežného vyučovania štyri hodiny odbornej prípravy týždenne. Práve na ne nadväzuje odborná prax v útvere. Tá trvá jeden týždeň v mesiaci.

„Je veľkou výhodou, že hlavným garantom odbornej prípravy v Sečovciach je bývalý profesionálny vojak Matúš Gecej. Aj preto sa dokážeme veľmi dobre zladit,“ uviedol veliteľ 21. mechanizovaného práporu podplukovník Ján Štepita.

Do kasárni priváža žiakov autobus ráno na ôsmu. Začínajú nástupom a kontrolou ustrojenosti. Väčšina dní praxe v prvom ročníku začína poradovou prípravou priamo na nástupišti útvaru. Následne prebieha odborná prax podľa schváleného rozvrhu. Hodiny sú zamerané na nácvik praktických zručností na základe nadobudnutých vedomostí z oblasti streleckej prípravy, topografickej prípravy, ženijnej prípravy,

RCHBO prípravy, taktickej prípravy atď... O jednej sa končí obed a po obede sa sa presúvajú do Sečoviec.

V Trebišove sa podľa vedúceho vojenských inštruktorov nadrotmajstra Pavla Viňanského osvedčila snaha realizovať čo najviac zamestnaní formou súťaže. „Keď sú štyri tímy a každý chce vyhrať, je to veľmi motivačné.“ Žiaci sa pritom striedajú vo funkciách veliteľov družstiev a čaty, aby si všetci

Učebňa 21. storočia v Trebišove

Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič:

Záujem je výborný, musíme ho udržať

Peter Krajčírovič

Ako vznikol zámer vytvoriť duálne vzdelávanie aj v rezorte obrany a v ozbrojených silách?

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky v príprave budúcich kadetov a profesionálov otvorilo naozaj novú kapitolu, pričom sme vychádzali z programového vyhlásenia vlády o posilnení našej obrany, ako aj z aktuálnej potreby ozbrojených síl priebežne dopĺňať a zvyšovať svoje stavy.

Čo všetko predchádzalo výberu prvej školy?

V rámci projektu duálneho vzdelávania MO SR sme sa pri výbere škôl zamerali na tie, kde už vzdelávajú v odbore 9245 M ochrana osôb a majetku. Ten má do značnej miery zrejmu väzbu aj na činnosť ozbrojených síl. Podmienkou pri výbere tiež bolo, že musí ísť o štátne školy. Zároveň sme vedeli, že musíme dbať na kvalitu zázemia. Aby bolo na čo najlepšej úrovni ubytovanie či športoviská, aby bolo k dispozícii stravovanie a, samozrejme, kvalitný pedagogický zbor.

Prvý september 2025: štátny tajomník Martin Vojtašovič, náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko a generálny riaditeľ Martin Rímeš otvárajú za rezort obrany duálne vojenské vzdelávanie v Sečovciach

žiaci vyskúšali čo jednotlivé funkcie obnášajú. Základným pilierom je budovať zmysel pre spolupatričnosť a prácu v tíme.

A ako pplk. Ján Štepita vyberal príslušných inštruktorov? Nebolo to vôbec jednoduché. „Na jednej strane je plnenie hlavných úloh práporu. Teda výcvik a príprava na obranu krajiny. To je ťažisko. Popri tom však „požičiavame“ inštruktorov či lektorov Akadémie ozbrojených síl, vyčleňujeme ich na výcvik Národných obranných síl, žiadajú ich od nás v 7. výcvikovom pluku Martin alebo sa podieľame na príprave mladých na obranu štátu, čiže PONOŠ,“ vyratúva pplk. Štepita. Ono by to azda aj išlo lepšie, lenže preč sú časy, keď boli východoslovenské útvary naplnené na 95 %. Trebišovčania nie sú na tabuľkách ani z dvoch tretín...

„Z dlhodobého hľadiska je nám však jasné, že práve duálne vzdelávanie môže pre nás znamenať príliv mladých vojakov. Preto sme sa snažili vybrať pre stredoškóľakov najlepších inštruktorov. A hoci je armáda striktna hierarchická organizácia, ideme na to viac motivačne, kedy sa snažíme študentov zaujať,“ ozrejmil pplk. Štepita. „Nové poznatky sa im snažíme vstěpovať pozitívnou, inšpiratívnou, ale nie autoritatívnou formou,“ doplnil nrtm. M. Vitko, ktorý je jedným z ťažiskových autorov výcvikových plánov duálneho vzdelávania.

A či sa inštruktorom do tejto novej úlohy ísť chcelo?

„Potrebovali deviatich a vybrali aj mňa. No dobrovoľne som sa nehlásil. To ani náhodou,“ priznal čatár Jakub Černý, ktorý zastáva pozíciu inštruktor rotý bojovej podpory. V uniforme je už 12 rokov, svojim povoláním žije. Na rozkaz nemohol preto odpovedať inak, len „Vykonám“. Napokon však podľa čatára Černého, ktorý slúžil, okrem iného, dvakrát na Cyp-

re a pol roka aj v Mnohonárodnej bojovej skupine NATO na Lešti, výcvik školákov pokračuje oveľa lepšie, ako očakával: „Je iné viesť odborné zamestnanie pre deti, ako pre dospelých ľudí. No keď som videl, ako to žiakov baví, tak to spolu s nimi začalo naozaj baviť aj nás. Pokiaľ ide o prístup, pár vecí mi poradila manželka, učiteľka. Takže naši stredoškóľáci sú v každom prípade super. Čo im povieme, to sa snažia splniť s chuťou a najlepšie ako vedia. Tiež dodržiavajú pravidlá. Je prirodzené, že 15-ročné dievčatá sa chcú páčiť, no rešpektujú naše odporúčania, ktoré sa týkajú dlhých alebo gelových nechťov, úpravy vlasov pri výcviku, prsteňov, náušnic či rôznych piersingov. Taktiež sme žiakom vysvetlili, že ak nosia uniformu s výsostnými znakmi SR, je dôležité, aby dodržiavali etický kódex vojaka, aj keď vojakmi ešte nie sú. Sú to citlivé veci, ale som naozaj šťastný, že to títo mladí ľudia vnímajú ústretovo a reagujú pozitívne,“ potvrdil nrtm. M. Vitko.

Matematika aj karate

„Mne aj bratovi sa od malička páčili uniformy či zbrane, brat je dodnes policajtom a ja som slúžil 25 rokov v ozbrojených silách,“ spomenul Matúš Gecej, major v zálohe. Najdlhšie slúžil u trebišovských tankistov, pričom svoju kariéru vojaka ukončil pred tromi rokmi v Slovenskom verifikačnom centre ministerstva obrany v Bratislave. Čo je však tiež dôležité – študovať začal ešte v banskobystričskom vojenskom gymnázii a keď ho po prvom ročníku zrušili, do maturity pokračoval v Strednej vojenskej škole v Liptovskom Mikuláši. Do kože stredoškóľáka s vojenským zameraním sa teda vie zžiť celkom v pohode.

Spojená škola Sečovce nám toto kvalitné zázemie pre žiakov poskytla a od septembra 2025 do pilotnej triedy nastúpilo 32 žiakov.

Pre koho je systém určený?

Pre žiakov, ktorí úspešne ukončia základnú školu a zároveň majú záujem študovať v spomenutom odbore. Musia absolvovať prijímacie konanie, a to vrátane zdravotnej prehliadky, ktoré preverí ich predpoklady pre daný odbor. Aj keď žiaci by mali mať záujem o prácu pre Ozbrojené sily SR či pokračovanie v štúdiu v Akadémii ozbrojených síl generála M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, štúdiom na strednej škole sa k tomu nijako formálne nezaväzujú. Po maturite sa môžu

Pplk. Ján Štepiť asistuje pri otváraní vynoveného učebného bloku duálneho vzdelávania aj s pomocou dronu

„Pri rozbehu duálneho vzdelávania nám pomáhala aj sekcia sociálnych a personálnych činností ministerstva obrany. No mala čo ponúknuť aj naša škola. Od ubytovacích kapacít cez moderné vyučovacie priestory, moderné športoviská až po kvalitne pripravených a motivovaných kolegov,“ potvrdil. Doplnil, že odborná škola najmä záujemcom o vysokoškolské vzdelávanie poskytuje formou krúžkov možnosti doučovania z matematiky, histórie či jazykov. Mimoriadne sú obľúbené krúžky športové ako džudo, krúžok sebaobrany, posilňovania, armwrestlingu či ďalšie športové krúžky. Deti

sú veľmi šikovné, disciplinované, motivované a sme s nimi veľmi spokojní,“ povedali nám učitelia špeciálnej telesnej prípravy, ktorí sú aktívni športovci či tréneri.

A v Sečovciach zaznela ešte jedna dôležitá otázka: Koľkí sa v rámci duálneho vojenského vzdelávania v prvom polroku rozhodli, že nebudú pokračovať? „Z 32 dvaja. Vzhľadom na špecifickosť tohto typu vzdelávania to považujem za absolútne primerané. Chcem taktiež podotknúť, že voľné miesta boli ihneď obsadené záujemcami, ktorí úspešne absolvovali prijímacie konanie a nedostali sa do systému

Vyučovacia trieda v Trebišove a čatár Jakub Černý

Vyučovacie priestory v Sečovciach a Matúš Geceľ

slobodne rozhodnúť, čo ďalej. Pred nástupom na strednú školu však ich zákonní zástupcovia podpíšu s Ministerstvom obrany SR ako zamestnávateľom zmluvu o duálnom stredoškolskom vzdelávaní ich detí.

Aké benefity sú žiakom k dispozícii?

Financovanie žiakov v duálnom systéme ministerstva obrany je nadštandardné a snažíme sa finančne aj nefinančnými benefitmi čo najviac odbremeniť ich rodiny. Znamená to, že majú počas školského roka nárok na pravidelné mesačné podnikové štipendium, čo je aktuálne 100 eur. Keďže tri týždne študujú v škole a jeden týždeň v mesiaci majú prax v útvere, dostávajú tiež finančný príspevok za prácu vykonanú v rámci praktického výcviku. To je 16 eur za deň. Plus majú zadarmo osobné ochranné pracovné prostriedky, prípadné cestovné náklady spojené s prepravou na prax, stravu a ubytovanie.

Prvý december 2025: Žiaci duálneho vzdelávania pod vedením generálneho tajomníka služobného úradu MO SR Martina Krajčíroviča v Centre výcviku Lešť

duálneho vzdelávania pre obmedzený počet žiakov v triede," ozrejmil M. Gecej.

Úlohy pribúdajú

Interaktívnou tabuľou, modulmi wifi, bočnými obrazovkami, oddychovou zónou s tulivakmi a super počítačmi 21. mechanizovaný prápor dokázal s podporou ministerstva obrany v rekordnom čase počas niekoľkých mesiacov vybudovať pre žiakov super vybavenú triedu. Tiež priestory na uskladnenie prilieb, taktických viest či cvičných zbraní, ako aj sociálne zariadenia. „Neplnoletí žiaci ešte nemôžu cvičiť s riadnymi zbraňami, a tak vďaka ministerstvu obrany máme nové airsoftové zbrane. Nateraz postačujú. Okrem toho ministerstvo pomohlo aj s kuchyňou, preto sme veľmi radi, že v trebišovskom útvere po dvadsaťročnej prestávke od jesene opäť varíme,“ spokojne konštatuje pplk. Ján Štepita. No úloh práporu pribudne. V Sečovciach totiž od septembra otvoria už nie iba jednu, ale dve prvé triedy.

„Budeme potrebovať ďalšiu novú učebňu, zázemie, ako aj ďalších inštruktorov. Objem výcvikov so školákmi sa už zvýši tak, že inštruktori budú musieť byť na túto činnosť vyčlenení. Inak by sme duálne vzdelávanie pokryť nedokázali,“ miení nrtm. Maroš Vitko.

Tradícia a nádej

„Toto duálne vzdelávanie pre nás, aj pre susedné Sečovce znamená, že bude menej ľudí odchádzať z regiónu a keďže som na vojenské tradície a spoluprácu s ozbrojenými silami veľmi hrdý, aj ja ďakujem 21. mechanizovanému práporu za to, že doslova na zelenej lúke rozbehli duálne vojenské vzdelávanie,“ ocenil primátor Trebišova Marek Čizmar.

Veliteľ 2. mechanizovanej brigády Prešov brigádny generál Jozef Kasl otvorene hovorí: „Som veľmi hrdý na vojakov 21. mechanizovaného práporu Trebišov, že sa tejto novej úlohy zhostili na výbornej úrovni, hoci to vôbec nie je jednoduché. Je dôležité, aby žiakom v rámci duálneho vzdelávania prezentovali naše vojenské povolanie tak, aby ich čo najviac ostalo po maturite slúžiť v ozbrojených silách. To je naša nádej a jeden z ťažiskových zmyslov nášho úsilia.“

Tému pripravil Pavol Vitko

Foto: autor, Jakub Neubauer, OS SR, Spojená škola Sečovce

Šestnásty december 2025: na slávnostnom nástupe 21. mechanizovaného práporu veliteľ pplk. Ján Štepita a veliaci poddôstojníci nrtm. Maroš Vitko vyznamenávajú najlepších žiakov duálneho vzdelávania Lilianu Kuncovú zo Stropkova a Patrika Malého zo Žiliny

Bol záujem žiakov v Sečovciach dostatočný?

Bol niekoľkonásobný. Aj preto tu od septembra 2026 otvárame nie len jednu, ale až dve prvé triedy.

Ako sa v duálnom vzdelávaní od septembra 2025 osvedčuje 21. mechanizovaný prápor Trebišov?

Absolútne bezproblémovo, čiže na výbornú. Útvary sa snažíme vyjsť v ústrety s dobudovaním infraštruktúry tak, aby mali žiaci kvalitné učebne a sociálne zabezpečenie. Teší nás tiež, že rezort obrany mohol pomôcť aj v tom, aby sa po dvadsiatich rokoch v trebišovskom útvere opäť varilo. A to tak pre vojakov, ako aj pre žiakov duálneho vzdelávania.

Ako deti hodnotili prvé tri mesiace výučby, keď ste pre nich zorganizovali začiatkom decembra výjazd na Lešť?

Máme záujem, aby tieto deti videli ako fungujú ozbrojené sily

Aj Snina, Trnava a Handlová

„V školskom roku 2026/2027 sa v Sečovciach otvorí nie jedna, ale už dve prvé triedy duálneho vzdelávania. Pridajú sa aj ďalšie školy, a to Stredná odborná škola Snina, Stredná odborná škola obchodu a služieb v Trnave a Stredná odborná škola v Handlovej,“ uviedla Karin Silberhorn, riaditeľka kancelárie podpredsedu vlády a ministra obrany SR.

„S cieľom predstaviť mladým ľuďom technické a bezpečnostné odbory s vojenským zameraním sa náš rezort v úzkej spolupráci so strednými odbornými školami v novembri a decembri podieľal na organizácii Dní otvorených dverí práve v kľúčových lokalitách, a to v Sečovciach, Snine, Trnave a Handlovej,“ uviedla Alexandra Boškovičová, hlavná koordinátorka regrutácie zo Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR. Ako dodala jej kolegyňa Michaela Popik, do organizácie sa zapojil aj celý rad útvarov OS SR so zámerom ukázať ich komplexnosť a modernosť: „Sily pre špeciálne operácie, Čestná stráž OS SR aj preziden-

denta SR, vzdušné sily, ženisti, tankisti, prieskumníci, vojenská policajti, chemici či zdravotníci, ako aj kadeti akadémie a športovci z Dukly urobili naše podujatia mimoriadne pútavé a som si istá, že sme zaujali.“ Okrem získaných informácií si žiaci mohli poťažkať skutočné zbrane, prezrieť muníciu a obzrieť vojenskú techniku, ako aj vyskúšať špeciálny pyrotechnický oblek alebo prvú pomoc na realistických zdravotníckych figurínach. O tom, že zaujal aj výcvik vojenských psov alebo ukážky programu čestnej stráže netreba ani pochybovať.

V rámci duálneho vzdelávania v Snine budú žiaci vykonávať prax v 22. mechanizovanom prápore Michalovce. Žiaci z Handlovej budú praxovať v 11. mechanizovanom prápore Martin. Pre duálne vzdelávanie v Trnave bude zabezpečovať prax 91. ženijný pluk Sereď. No a aj triedu navyše v Sečovciach bude zabezpečovať v rámci praxe 21. mechanizovaný prápor Trebišov.

aj inde na Slovensku. Aby videli celú škálu a pestrosť jednotlivých vojenských špecializácií, stretli cvičiacich vojakov a techniku. Aj to im rozšíri viac obzor, čomu by sa mohli v budúcnosti venovať. Tiež preto sme zorganizovali túto exkurziu. Záujmom žiakov som bol osobne nadšený, rozprávali sme sa veľa, ponosy neboli v podstate žiadne, no o to viac bolo pozitívnych reakcií. Viem, študujú len prvý polrok, ale nateraz azda všetci vidia po maturite svoju budúcnosť v ozbrojených silách. Nebudeme však predbiehať, ale o to viac sa musíme snažiť, aby sme ich záujem udržali.

Slovenskí ženisti v Afrike po 25 rokoch

„Už dva dni pred Štedrým dňom v roku 2000 sme mali doma štedrú večeru, lebo hneď na to, sme mali letieť do misie UNMEE v Eritrei. No keďže odlet odložili, vrátili sme sa domov, aby sme mali štedrú večeru ešte raz a po vianočných sviatkoch konečne vyrazili do Afriky,“ s úsmevom spomenul rotný v. v. Viktor Čerňanský, ktorý bol v misii vodičom.

Hlavným cieľom misie UNMEE (United Nations Missions in Ethiopia and Eritrea – Misia OSN v Etiópii a Eritrei) bolo podporiť mierový proces a normalizáciu vzťahov medzi Etiópiou a Eritreou.

Odmínovanie, cesty, brody

Misia sa konala na základe rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 1312 a 1320 z roku 2000. Ťažisko dvestočlennej jednotky slovenských ženistov so stovkou kusov dovezenej techniky do nej vycestovalo v januári v roku 2001. Slovenský kontingent takmer všetku činnosť realizoval na území Eritrei. Funkciu prvého veliteľa ženijnej jednotky zastával podplukovník Ján Páleník a prvým veliteľom kontingentu bol plukovník Vladimír Žbodák, ktorý bol zároveň v mnohonárodnom veliteľstve UNMEE v Asmare náčelníkom oddelenia G3- ENG, čiže v slovenskom poňatí náčelníkom ženijnej služby misie.

Slováci boli súčasťou približne štvrtisícového vojenského kontingentu pozostávajúceho zo zástupcov 45 krajín.

„Hlavný tábor, ktorý slovenskí vojaci nazvali Tatranské orlie hniezdo, sme mali dislokovaný pri 15-tisícovom mestečku Adi Quala. Od metropoly Asmara bol vzdialený do 100 kilometrov,“ spomenul jeden z veliteľov nášho kontingentu plukovník v. v. Miroslav Čičman. Ďalšie tábory, dosiahnuteľné zväčša len po cestách kamennou púšťou a horských cestách, boli v Barente, Gergere či v Assabe vzdialené aj niekoľko sto kilometrov.

„Hlavnou úlohou našich vojakov bolo odmínovanie, opravy a stavby ciest a brodov, spevňovanie plôch a ďalšie stavebno-ženijné práce. Významne sme tým pomáhali aj miestnemu obyvateľstvu,“ dodal ďalší z veliteľov slovenského kontingentu v UNMEE podplukovník v. v. Jaroslav Valko. „Dedínčanom sme pomáhali na základe dohovorov, ktoré vedenie misie odsúhlasilo v prospech domáceho obyvateľstva ako nevyhnutné,“ konštatoval ďalší z veliteľov slovenského kontingentu v Eritrei pplk. v. v. František Debnár. Náš podplukovník, ktorý bol v rámci mnohonárodného veliteľstva UNMEE zároveň zodpovedný za minovú bezpečnosť, hovoril

Prestávka pri ručnom odmiňovaní

Božena v akcii

Slovenskí ženisti pred štvrtstoročím dokázali svoju skvelú profesionalitu aj v Afrike a naše ozbrojené sily sa v priebehu štyroch rokov nasadenia Slovákov v UNMEE vyznamenali na medzinárodnom poli tiež vďaka mimoriadne náročnej logistickej podpore z materskej krajiny a personálnej práci.

Odmínovací tank Silný jedinec

Podplukovníci J. Valko, F. Debnár a M. Čičman

aj o práci v prospech írskych, indických, bangladéšskych či jordánskych jednotiek medzinárodnej vojenskej misie.

Krajina a konflikt

V druhej polovici 19. storočia na približnom území dnešného štátu zriadili Taliani Protektorát Eritrea. Koncom druhej svetovej vojny bola Eritrea pod britskou vojenskou správou. Začiatkom päťdesiatych rokov vznikla v súčinnosti s OSN Federácia Etiópie a Eritrey. No v roku 1962 Etiópia Eritreu úplne anektovala. Keď jej prisúdila len status jednej zo svojich provincií, bol to začiatok partizánskej oslobodzovacej vojny za nezávislosť krajiny. Po zdĺhavých bojoch sa v roku 1993 v Eritrei uskutočnilo referendum o nezávislosti. Za vlastný štát a osamostatnenie od približne 10-krát početnejšej

Etiópie sa vyslovilo skoro 100 percent Eritrejanov. Ďalšie dva roky trvajúce boje vyvolané najmä územnými spormi vypukli medzi oboma krajinami v roku 1998. Skončili sa vďaka účinnej mierovej politike OSN. Hranica medzi oboma krajinami bola právne urovnaná rozhodnutím hraničnej komisie v Haagu dňa 13. apríla 2002. Rozloha Eritrei je pritom 121 320 kilometrov štvorcových a na približne trikrát väčšom území ako Slovensko žilo v tom čase 4,3 milióna obyvateľov. Lenže väčšinu krajiny tvoria polopúšte a horské masívy – od lokality Denakil 75 metrov pod úrovňou mora až po 3018 metrov vysoký štít Soira. Ľudia sa v tejto krajine, ktorá naďalej patrí k najchudobnejším na svete, venujú najmä jednoduchým formám poľnohospodárstva a o demokracii by sa tu dalo hovoriť len ťažko.

Eritrejský štát

sa nachádza v severovýchodnej Afrike na pobreží Červeného mora. Vznikol 24. mája 1993 a je prezidentskou republikou. S celkovou rozlohou 117 600 km² sa radí na koniec

prvej stovky krajín. Pevninské hranice Eritrei majú dĺžku 1 630 km. Eritrea susedí na západe so Sudánom (605 km), Etiópiou na juhu (912 km) a Džibutskom na juhovýchode (113 km). K Eritrei patria aj Dahlacké ostrovy v Červenom mori. Eritrea dosiahla nezávislosť v roku 1993 a patrí tak k najmladším štátom sveta. Hlavným a najväčším mestom je Asmara. Eritrea nemá úradný jazyk, v bežnom živote aj na úradoch sa používajú angličtina, arabčina a tigrinja.

Odhadovaný počet obyvateľov je 5 miliónov. Až 45 % obyvateľov je mladších ako 14 rokov, priemerná dĺžka života je u mužov 51,1 rokov, u žien 53,2 rokov. Prevažujúcimi vyznaniami sú kresťanstvo a islam, každé z nich vyznáva asi 50 % obyvateľov. Väčšina kresťanov patrí k Eritrejskej ortodoxnej cirkvi, existujú aj malé skupiny eritrejských katolíkov a protestantov. Moslimovia patria prevažne k sunitskému smeru. Vyznávačov animistických náboženstiev je nepatrný počet. Náboženské spory v krajine nie sú.

V jednom z utečeneckých táborov

Vojenský lekár pplk. Alexander Machava

Silný jedinec, očkovania a škorpión

Bývalý veliteľ našich ženistov podplukovník Jaroslav Valko vysvetlil aj niektoré špecifiká. Napríklad, že obe bojujúce strany pri posunoch frontu sa snažili brať míny. Keďže však mínové polia neboli riadne zakreslené a niekedy to nedovolila vojnová situácia, odmiňovať takéto „preriedené“ mínové polia bolo mimoriadne ťažké. Okrem ručných odmiňovačiek mali naši ženisti aj odmiňovací systém Božena. No a tiež odmiňovací tank. „Ten nazvali Silný jedinec a teraz bude jedným z exponátov v našom múzeu,“ usmial sa Peter Minárik, pracovník piešťanského vojenského múzea, a ukázal nám smerom k tanku T-55C1 s odmiňovacím zariadením KMT-7 v bielych farbách OSN. „Takto bol nasadený na začiatku milénia v misii UNMEE.“ A prečo je na tanku naozaj napísané Silný jedinec? „To meno dostal ešte v Afrike podľa až netypicky vysokého tankistu, ktorý v africkej horúčave a v ešte horúcejšom tanku vraj vydržal všetko. Odmiňovací kombajn patriaci k tanku, teda zariadenie KMT-7, sme

zachránili na poslednú chvíľu, lebo už bolo nachystané na zošrotovanie v Základni prebytočného a neupotrebitelného materiálu v Nemeckej,“ dodal podplukovník Milan Kubizniak, riaditeľ Vojenského historického múzea Piešťany. Je teda zrejmé, že Silný jedinec bude od tohto roka v znovuotvorenom múzeu lákať nielen technickými údajmi, ale aj príbehom.

„Ak napríklad na žltú zimnicu zomrú iba tri percentá domorodcov, z Európanov jej podľahne tretina až polovica. Pravda, ak nie sú očkovaní,“ porovnal údaje úmrtnosti na žltú zimnicu, MUDr. Alexander Machava, ktorý bol do júla 2002 v hodnosti podplukovník, hlavným lekárom našej misie UNMEE. Zdôraznil, že práve zdravotnej príprave sa pred odchodom našich vojenských „mierotvorcov“ venovala mimoriadna pozornosť. „Naši vojaci boli zaočkovaní proti hepatitíde typu A a B, meningitíde i žltej zimnici. Preočkovali ich aj proti detskej obrne a tetanu. Nevyhnutné boli antimalariká,“ spomenul MUDr. Machava, ktorého s nadšením vítali v okolí Adi Qualy všetky deti, keď

Vyznamenávanie z úrovne veliteľstva UNMEE

Ubytovanie v bunkách aj so sieťami proti komárom

v čase svojho voľna prichádzal do bližších osád, aby liečil tých, ktorí to potrebujú. Ved' v regióne len s jedným malým strediskovým mestečkom, no spolu s 30-tisíc ľuďmi, pôsobil iba jeden domáci doktor. Naši vojaci aj vďaka očkovaniám zvládli misiu dobre. Až na niektoré incidenty s domácou realitou: „Týpla mi noha, mal som teploty, bolo mi dosť zle a obával som sa, aká intenzívna bude alergická reakcia môjho organizmu,“ spomínal na uštipnutie škorpiónom v tom čase 27-ročný vodič ťažkej techniky čatár Peter Božík. Našťastie, bola z toho „len“ týždňová maródka a pred ďalším nasadením za volant ľahšie služby v kuchyni.

Vo februári 2002 však v UNMEE zahynul pri automobilovej nehode desiatnik Vladimír Kollár.

Potlesk na medzinárodnej scéne

„Robiť s mínohľadáčkou pri takmer 50-stupňových teplotách a 90-percentnej vlhkosti vo výške 30-kilovom mín-

Sandále ako symbol

Šesť metrov dlhé a dva metre vysoké sandále inštalované na kruhovom betónovom podstavci – to je najdominantnejší národný pamätník v strede Asmary. V hlavnom meste subsaharského štátu Eritrea symbolizuje víťazstvo v skoro štyridsaťročnej oslobodzovacej vojne štvormiliónovej krajiny proti desaťkrát väčšej Etiópii. Chabo vyzbrojení eritrejskí partizáni v nej bojovali za právo na existenciu vlastného štátu. Mali proti sebe regulárnu a lepšie vyzbrojenú etiópsku armádu, ktorú desaťročia podporoval bývalý východný blok. No tá riadne obutá armáda nakoniec nedokázala pokoriť chabo vyzbrojených, no mimoriadne odhodlaných vojakov obutých len v dvojdollárových plastových sandáloch. Vojna sa síce skončila, a to predovšetkým zásluhou mierovej diplomacie OSN, ale Etiópia okrem iného prišla o prístup k moru.

Vojenský duchovní Marko Trochan a Stanislav Lipka

skom oblečení dá naozaj zabrať nielen fyzicky. Je to i obrovský nápor na koncentráciu,“ povedal nám v roku 2001 pri našej návšteve UNMEE vtedy 41-ročný rotný Jozef Pelegrini. Aj preto bol výber do misie mimoriadne náročný. V misii sa pritom do roku 2004 vystriedalo 715 vojakov Ozbrojených síl SR. Postupne ženijnej jednotke velili pplk. Ján Páleník, pplk. Jaroslav Valko, pplk. Miroslav Čičman a pplk. Rostislav Jelínek. Vo funkcii veliteľov kontingentu sa vystriedali plk. Vladimír Žbodák, pplk. František Debnár a pplk. Lubomír Mičátek, ktorí zároveň pôsobili na veliteľstve misie UNMEE vo funkcii hlavných ženistov. Slovenskí ženisti pred štvrťstoročím dokázali svoju skvelú profesionalitu aj v Afrike a naše ozbrojené sily sa v priebehu štyroch rokov nasadenia Slovákov v UNMEE vyznamenali na medzinárodnom poli aj vďaka mimoriadne náročnej logistickej podpore z materskej krajiny a personálnej práci.

Text a foto: Pavol Vitko

Slávnostný nástup pri príležitosti vzniku CePS OS SR

Centrum psychologických služieb

Rýchle spoločenské zmeny, rastúci tlak každodenného života a zvýšené nároky na psychické zdravie viedli aj v Ozbrojených silách Slovenskej republiky k potrebe založiť v oblasti psychologickej podpory inštitúciu výhradne pre rezort obrany, určenú predovšetkým pre profesionálnych vojakov, v nemalej miere aj pre ich rodinných príslušníkov.

Preto 1. novembra minulého roku vzniklo v Ozbrojených silách SR Centrum psychologických služieb OS SR (CePS). Jeho slávnostné uvedenie sa uskutočnilo 2. decembra v priestoroch Posádkového klubu Trenčín. Podporu mu prišli vyjadriť aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko či poradkyňa ministra obrany Dušana Skuhrová.

Pre vojakov a ich rodiny

Centru psychologických služieb OS SR velí prvá veliteľka a zároveň hlavná psychologička Ozbrojených síl SR plukovníčka Andrea Viteková. Jej tím tvoria skúsení odborní zamestnanci rezortu obrany, ktorí sú zároveň nosným prvkom centra.

Prepájaním širokého spektra psychologických činností Centrum psychologických služieb OS SR poskytuje prvotriednu starostlivosť nielen pre profesionálnych vojakov, ale aj pre ich rodiny. Ponúka profesionalitu a zodpovednosť, diskretnosť a empatiu.

Novovzniknuté centrum reaguje na výzvy súčasnosti a zodpovedá dostupným službám v oblasti duševného zdravia. Cieľom je poskytnúť odbornú, komplexnú a ľahko dostupnú pomoc pre príslušníkov Ozbrojených síl SR. Hlavnou myšlienkou bolo vytvoriť miesto, kde každý klient dostane komplexnú psychologickú starostlivosť. Preto centrum ponúka široké spektrum odborných služieb, jeho psychológovia zastrešujú odborné psychologické činnosti v rozsahu špecializácií klinická, poradenská, pracovná a organizačná psychológia. Osobitný dôraz spočíva na práci s profesionálnymi vojakmi vysielanými mimo územie Slovenskej republiky – a tiež s ich rodinami.

Odborné a metodické pracovisko

Od vzniku myšlienky až po jej realizáciu bolo hlavným zámerom vytvoriť prostredie, kde klienti nájdu takú formu pomoci, ktorá im vyhovuje v čo najvyššej miere, teda prostredie dostupné nielen odborníkmi, ale aj atmosférou. Rovnako Centrum psychologických služieb OS SR poskytuje osvetové aktivity a prednášky o duševnom zdraví.

Vojenské prostredie so sebou prináša vysokú mieru psychickej záťaže – od pôsobenia v medzinárodných misiách, cez

krízové situácie až po odlúčenie od rodiny. Práve preto slovenské ozbrojené sily dlhodobo pracujú na modernizácii systému psychologickej starostlivosti, zodpovedajúcej štandardom NATO a reflektujúcej aktuálne potreby profesionálnych vojakov. Centrum vzniklo ako odborné a metodické pracovisko, ktoré bude zastrešovať psychologickú starostlivosť v rámci celých ozbrojených síl. Jeho hlavnými úlohami je individuálne psychologické poradenstvo, diagnostika, intervenčné programy, udržanie bojovej pripravenosti jednotiek, podpora v krízových situáciách, odbornometodické vedenie psychológov v útvaroch – a v neposlednom rade aj podpora rodín profesionálnych vojakov pri adaptačných a záťažových situáciách.

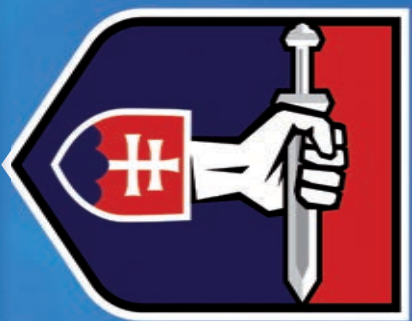
Profesionalita a ľudskosť

Najväčšou ambíciou centra je stať sa miestom, kde odborná pomoc spája profesionalitu s ľudským prístupom a kde treba zlepšiť otvorenosť vojakov v témach duševného zdravia. Programy sú zamerané predovšetkým na duševnú pohodu v pracovnom prostredí profesionálnych vojakov.

Duševné zdravie v Ozbrojených silách SR prestáva byť okrajovou témou a stáva sa strategickou prioritou. Je rovnako dôležité ako fyzická kondícia. Moderná armáda týmto spôsobom zabezpečí svojim príslušníkom profesionálnu podporu, ktorá im pomôže zvládnuť službu aj v náročných podmienkach.

Vznikom Centra psychologických služieb OS SR vytvárajú vojenski psychológovia systém, ktorý podporuje profesionálnych vojakov v každej fáze ich služby. Predstavuje tiež dôležitý krok v posilňovaní podpory duševného zdravia a reaguje na rastúcu potrebu modernej spoločnosti nájsť bezpečné miesto, kde možno nájsť pomoc nielen odbornú, ale zároveň aj dostupnú a ľudskú. Posilnenie psychologických služieb bude pre ozbrojené sily prínosom. Ide o investíciu do ľudí, ktorá sa priamo premieta do ich výkonnosti, bezpečnosti a celkovej stability OS SR.

rtn. Jana Šafáriková
starší asistent CePS OS SR
Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

MINISTERSTVO
OBRAN
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2026

JÚL

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

AUGUST

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

SEPTEMBER

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

OKTÓBER

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

NOVEMBER

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

DECEMBER

Po	Ut	Št	Št	Pi	So	Ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

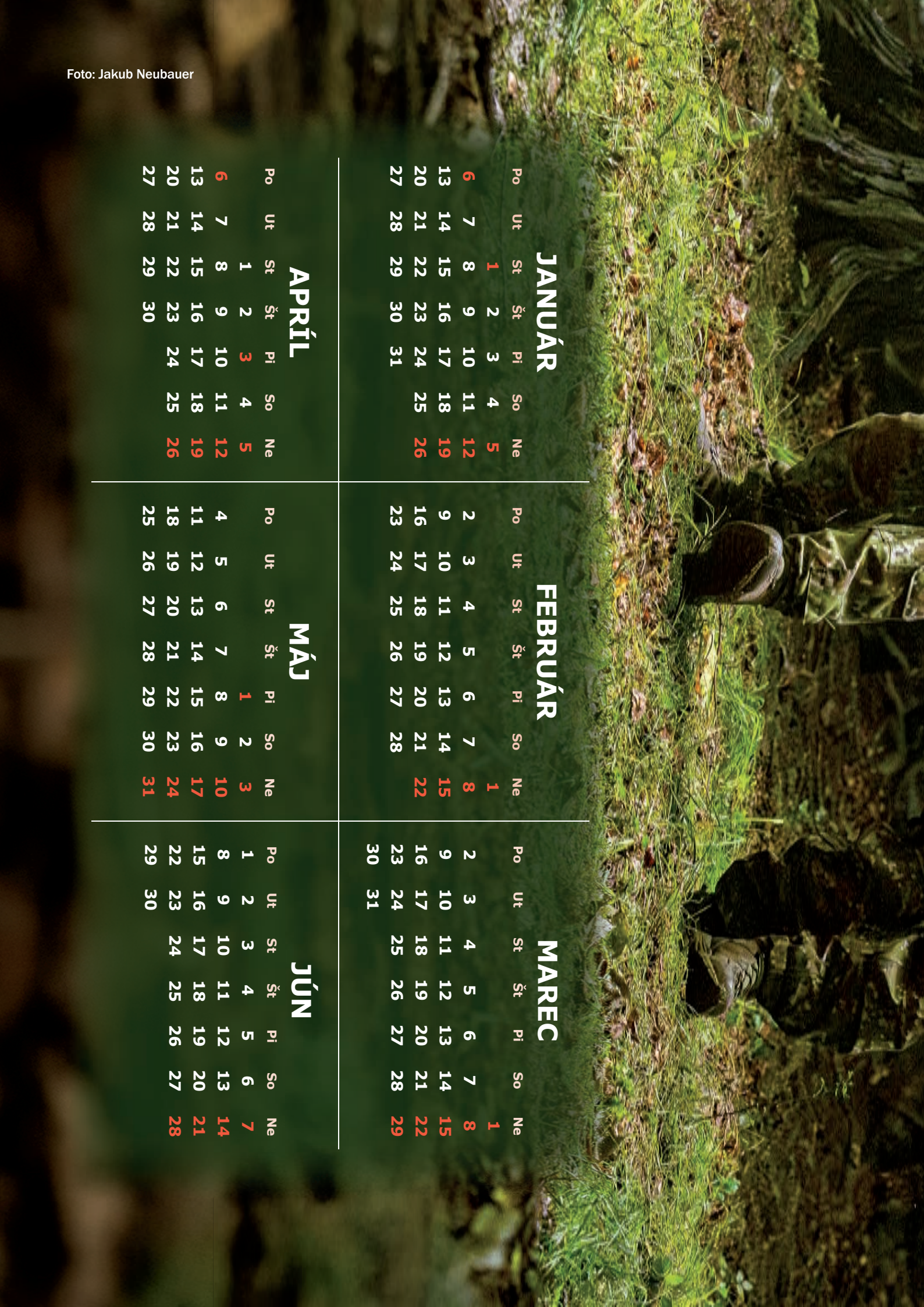

Foto: Jakub Neubauer

JANUÁR

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

FEBRUÁR

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

MAREC

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

APRÍL

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

MÁJ

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

JÚN

Po	Ut	St	Št	Pi	So	Ne
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

MINISTERSTVO
OBRANE
SLOVENSKEJ REPUBLIKE

2026

“SPOLOČNE SILNEJŠÍ”

CENTRUM PSYCHOLOGICKÝCH SLUŽIEB

Sme tím odborníkov, ktorí poznajú špecifiká vojenského prostredia. Poskytujeme psychologickú podporu, pomoc v kríze a sprevádzanie v náročných obdobiach služby aj osobného života. Spoločne hľadáme riešenia, ktoré posilňujú psychickú odolnosť a tímového ducha.

DISKRÉTNE - PROFESIONÁLNE - S REŠPEKTOM

KONTAKTUJ NÁS

PSYCHOLOGICKASLUZBA@MIL.SK

**PSYCHOLOGICKÁ
STAROSTLIVOSŤ**

**Psychologické poradenstvo
pre profesionálnych vojakov
a ich rodiny**

**Poradenstvo pre
zamestnancov rezortu**

Vzdelávanie

Krízová intervencia

Tanky Made in Europe

Európa bola v 90. rokoch tankovou veľmocou. Hlavné bojové tanky, ako označujeme štandardné stredné až ťažké tanky, sa ešte na konci 80. rokov vyrábali v Nemecku, Francúzsku, Veľkej Británii, ale aj Švédsku, Juhoslávii, Rumunsku a tiež v Československu.

Leopard 2A8 Thomas nemeckej spoločnosti KNDS je prvým sériovým Leopardom 2 poslednej série, určeným pre nórsku armádu

Koniec studenej vojny ovplyvnil počet ťažkých obrnených vozidiel v jednotlivých armádach, cena moderných vozidiel neporovnateľne vzrástla a tankový priemysel sa zachránil len v Nemecku.

Všade samý Leopard

Leopard 2 spoločnosti KNDS je v súčasnosti jediným sériovo vyrábaným tankom v Európe. Prvé verzie týchto nemeckých tankov do výzbroje zaviedli už v 80. rokoch. Odvtedy sa Leopardy 2 stali základom nemeckej armády (verzia A8 sa stáva popri verziách A5, A6 a A7 vlajkovou loďou nemeckého tankového vojska), aj iných menších európskych štátov NATO. Trend pokračoval aj po rozpade Varšavskej zmluvy a rozšírení Aliancie novými členskými štátmi z bývalého postsovietskeho priestoru, kde dominovali tanky T-72. Je to tak v prípade Českej republiky, ktorá už podobne ako Slovensko získala niekoľko desiatok kusov staršej verzie A4. Budú slúžiť na výcvik, zatiaľ čo verzia A8, z ktorej Česko objednalo 44 kusov sa stane hlavným bojovým tankom Armády ČR. Ako náhradu za T-72 si zvolilo Leopardy aj Maďarsko. To sa už v roku 2018 rozhodlo obstaráť 44 kusov vtedy najnovšej verzie A7, doplnenej o 12 už používaných kusov verzie A4. Poľsko sa pre obmenu tankovej techniky nemeckými tankami rozhodlo v roku 2002 objednaním až 128 kusov verzie A4, pričom sa do výzbroje neskôr dostali aj „polonizované“ verzie 2PL. Neskôr poľské Leopardy doplnili juhokórejské K2 a americké M1 Abrams,

čím si Poľsko vybudovalo najexotickejšiu tankovú flotilu v Európe.

Leopardy sa dostali aj na Balkán. Chorvátsko sa v novembri minulého roku rozhodlo obstaráť 44 kusov verzie A8, ktoré nahradia tanky M84 (juhoslovenský derivát sovietskeho tanku T-72) rôznych verzií. V rámci Balkánskeho polostrova používa Leopardy 2 aj v Grécku, 170 tankov verzie A6HEL patrí medzi najnovšie vo výzbroji gréckej armády, popri starších A4, Leopardoch 1 a amerických Pattonoch M60 a M48. Verzie A6 slúžia v Portugalsku modernizované na variant A6PRT, aj v Španielsku – v rámci verzie 2E, ktorá vznikla na základe špeciálnych talianskych požiadaviek.

Iným prípadom je Litva. Hoci bola integrálnou súčasťou Sovietskeho zväzu ako jedna zo zväzových republík po rozpade ZSSR nepoužívala aktívne žiadnu tankovú techniku a zameriavala sa len na udržiavanie malej armády,

založenej na ľahkej technike. Zmena prišla po invázii Ruska na Ukrajinu, keď sa Litva rozhodla rozšíriť spôsobilosti svojej armády o tankový prápor. Jeho základom má byť práve 44 Leopardov verzie A8. Rozhodnutie úzko súvisí aj s prítomnosťou nemeckého armádneho kontingentu na území Litvy, ktorý je vyzbrojený práve Leopardmi. Rozhodnutie obnoviť tankový prápor prišlo aj z Holandska. V súčasnosti Holandsko prevádzkuje 18 kusov verzie A6. Nový tankový prápor holandskej armády bude založený na verzii A8. Leopardy 2 sú základom tankovej techniky všetkých škandinávskych krajín. Moderné verzie A6 má vo výzbroji Fínsko, ktoré ich odkúpilo od Holandska. To ich vyradilo zo svojej výzbroje v prospech budovania spoločného holandsko-nemeckého tankového práporu. Dánsko má tankový prápor zložený z Leopardov verzie A7DK (A7 mierne upravená podľa dánskych požiadaviek). V roku 2023 sa Nórsko rozhodlo nahradiť staršie Leopardy 2A4 novými 2A8NOR. Spolu s Nemeckom sú prvými štátmi, pre ktoré už nové Leopardy opustili výrobné linky. V trende modernizácie na verziu A8 pokračuje aj Švédsko. Leopardy 2A8 tam poniesú označenie Stridsvagn 123B a doplnia v súčasnosti modernizované licenčne vyrábané verzie Leoparda 2A5 Stridsvagn 122B a 123A.

Európske unikáty

Kým nemecká spoločnosť svoje tanky úspešne predáva naprieč Európou, zvyšné tri tankové mocnosti Francúzsko, Taliansko a Veľká Británia neslavia exportné úspechy. V súčasnosti nové tanky nevyrábajú, zameriavajú sa len na modernizáciu starších vozidiel na vyššiu úroveň. Francúzsky Leclerc z 90. rokov bol dlho považovaný za najdrahší a na údržbu najkomplikovanejší tank na svete. V čase svojho vzniku jeden kus vyšiel na približne sedem miliónov eur, zatiaľ čo výroba Leoparda 2A5 resp. A6

Technologický demonštrátor EMBT francúzsko-nemeckej spoločnosti KNDS z roku 2018 pravidelne prezentujú na obranných veľtrhoch v rôznych modifikáciách

Talianske Ariete C2 nezaznamenali exportný úspech. Od 90. rokov predstavujú jediný typ tankov v talianskej armáde.

Spoločný podnik RBSL pripravuje modernizáciu 148 tankov Challenger 2 na úroveň 3, ktoré sa majú stať základom britského tankového vojska

stála v tom čase okolo 5 miliónov eur. Jedinými zahraničnými odberateľmi Leclercov boli Spojené arabské emiráty a Jordánsko. V súčasnosti prebieha modernizácia 200 vozidiel tohto typu vo francúzskej armáde na úroveň XLR. Od základného Leclercu sa líši inštaláciou diaľkovo-ovládateľnej guľometnej veže, zvýšeným modulárnym pancierovaním či novými komunikačnými prvkami. Leclerc XLR bude jediný tank vo výzbroji francúzskej armády až do príchodu Leclerc Evolution (plánovaná hĺbková modernizácia Leclercov) či medzinárodného projektu EMBT, resp. MGCS.

So žiadnym exportným úspechom sa nemôžu pochváliť talianske tanky radu Ariete. Navrhli ich ako náhradu za dosluhujúce Leopardy 1 vo výzbroji talianskej armády. V súčasnosti prebieha modernizácia na C2, ktorá pôvodné tanky z 90. rokov pozdvihne na úroveň modernejších vozidiel, ako Leopard 2 novších verzií. Ariete C2 budú zdieľať niektoré komponenty spoločne s kolesovými stíhačmi tankov talianskej výroby Centauro 2. Dovedna sa bude takto modernizovať 90 tankov. Aj napriek nízkej výrobnéj cene však Ariete nemohol na exportnom trhu konkurovať kvalitám nemeckého Leoparda.

Výroba tankov Challenger 2 sa skončila aj vo Veľkej Británii. Podobne ako v prípade francúzskeho Leclercu sa jediným zahraničným odberateľom najmä vinou vysokej ceny stal Omán. Zmena nastala až dodaním 14 tankov na Ukrajinu. Hlavným cieľom modernizácie sa stala výmena kanóna. Hoci sa začala už v roku 2010, finálna modernizácia s označením Challenger 3 sa dostáva do výzbroje až teraz. Pôvodný britský kanón L30A1 nahrádza L55A1 spoločnosti Rheinmetall, ktorého odlišné verzie majú od verzie A6 vo výzbroji aj tanky Leopard 2. Na rozdiel od Nemecka či Francúzska však Veľká Británia, až na prebiehajúcu modernizáciu 148 kusov Challengerov, nemá v pláne produkovať nový tank.

Aj napriek utlmenej výrobe hlavných bojových tankov v Európe (s výnimkou Leopardov) si európske krajiny NATO zachovávajú v oblasti tankovej techniky

prevažne vozidlá európskej proveniencie – Leopard 2 rôznych verzií. V prípade Poľska sa však do výzbroje dostali K2 z Južnej Kórey či Abramsy M1 zo Spojených štátov, ktoré zaradilo aj Rumunsko. Dôvodom nižšej produkcie je vysoká cena a náklady na výrobu, no aj existencia podvozkov tankov starších verzií, ktoré možno použiť na plnohodnotnú modernizáciu.

Budúcnosť tankového vojska

Príkladom tohto prístupu je spoločnosť Rheinmetall s tankom KF51 Panther zameraným na prevádzkovateľov starších Leopardov 2A4. Demonstrátor tanku KF51 využíva práve korbu starších Leopardov. Výraznou novinkou KF51 je kanón kalibru 130 mm (L/52), pričom v súčasnosti žiadny tank NATO nepoužíva kanón iného kalibru než 120 mm, s výnimkou sovietskych T-72 či staršie modely západných tankov. V prípade záujmu začne Rheinmetall pravdepodobne aj s výrobou korieb nových tankov. Predbežný záujem prejavilo zatiaľ Maďarsko a Taliansko. Nie je vylúčené, že pre KF51 sa rozhodne aj Rumunsko.

Inou cestou sa vybrala spoločnosť KNDS, združujúca nemeckú KMW stojacu za tankom Leopard 2 a francúzsku Nexter (Leclerc). KNDS spolu s francúzskym Thalesom a nemeckým Rheinmetallom vyvíja projekt Main Ground Combat System – hlavný pozemný bojový systém (MGCS), ktorý má približne od 40. rokov nahradiť tanky Leopard 2

KF51 Panther spoločnosť Rheinmetall ešte len vyvíja, no záujem už prejavili Taliansko aj Maďarsko

a Leclerc úplne novým typom vozidla. Projekt je zameraný aj na vývoj ostatných podporných vozidiel, ktoré budú zdieľať rovnakú platformu. Bude teda zahŕňať nové tanky, aj bojové, ženijné či bezposádkové pozemné vozidlá. Spoločnosť KNDS predstavila v roku 2018 projekt European Main Battle Tank – európsky hlavný bojový tank (EMBT), nasledovaný projektom z roku 2022 s rovnakou skratkou, ale s iným významom Enhanced Main Battle Tank – zlepšený hlavný bojový tank. Vozidlo v roku 2024 modifikovali pod názvom ADT140 a vyzbrojili raritným 140 mm kanónom ASCALON. EMBT kombinuje prvky Leoparda (podvozok) a Leclerca (veža s kanónom). Má fungovať ako technologický demonstrátor možnej modernizácie oboch typov tankov do jedného uceleného vozidla. Je očividné, že oba vývojové typy MGCS/EMBT a KF51 budú hlavnými konkurentmi v súťaži o budúci hlavný bojový tank NATO v Európe – ktorú v súčasnosti vyhráva Leopard 2.

Existujú aj alternatívne prístupy k obmene tankového vojska, ktoré odzrkadľujú relatívne vysokú cenu a nákladovosť nových hlavných bojových tankov. Niektoré krajiny NATO ako Bulharsko či Slovensko obmenu tankovej techniky zatiaľ neplánujú. Iné, medzi nimi i Slovensko, zvažujú vydať sa cestou náhrady hlavných bojových tankov jednoduchšími typmi, vyzbrojenými tankovým kanónom. Pre Slovensko sa črtá možnosť obstarania vozidiel CV90120, zdieľajúcich rovnaké komponenty ako pásové bojové vozidlá CV9035, ktorými budú naše ozbrojené sily disponovať. Takéto stroje môžeme radiť do kategórie ľahkých tankov i vozidiel palebnej podpory. Príkladom sú kolesové stíhače tankov Centauro 2. Talianska armáda ich používa ako rýchlejšiu a mobilnejšiu alternatívu k hlavným bojovým tankom Ariete. Platí však, že sú vo výzbroji spravidla zaradené ako doplnkové a neplnia úlohu hlavných bojových tankov.

Jaroslav Cabuk

Foto: Forze armate italiane, KNDS, Rafael Advanced Defense Systems, RBSL, Rheinmetall

Leopardy so zl'avou

Chorvátsko sa rozhodlo v rámci svojho modernizačného programu tankovej techniky obstaráť 44 tankov Leopard 2 vo verzii A8. Záhreb získa tanky v nižšej cene. Podľa memoranda budú na nákup Leopardov použité finančné prostriedky, ktoré Chorvátsko získa v rámci odovzdania 60 vozidiel na

Ukrajinu. Chorvátsko poskytne Ukrajine 30 tankov M84 (juhoslovanský derivát tanku T-72, ktoré v chorvátskej armáde nahradia Leopardy) a 30 pásových obrnených vozidiel M80 (taktiež juhoslovanskej výroby, v chorvátskej armáde nahradené americkými vozidlami M2 Bradley).

.....Jaroslav Cabuk • Foto: Aero Vodochody, MBDA, Ministerie van Defensie, Rafael ADS, Rheinmetall, Sako Oy

100 radarov proti dronom

Holandské ministerstvo obrany podpísalo so spoločnosťou Robin Radar zmluvu na stovku radarov. Podľa ministerstva dokážu odlišiť vtáky od dronov, ktoré momentálne predstavujú častú hrozbu nielen v Holandsku. Len prednedávnom neznáme drony prerušili prevádzku na medzinárodnom letisku v Eindhovene. Radary, ktoré majú byť umiestnené predovšetkým na letiskách a iných miestach kritickej infraštruktúry, by mali dodať už do konca roku 2026.

Rumunsko podpísalo Mistraly

Až 231 odpaľovacích zariadení, 934 rakiet Mistral 3 spolu so simulátorom a logistickou podporou objednáva Rumunsko francúzskej spoločnosti MBDA za 626 miliónov eur. Mistral patrí medzi prostriedky protivzdušnej obrany krátko- dosahu kategórie MANPAD (prenosný protiletadlový systém). Rumunsko v súčasnosti čelí častým narušeniam vzdušného priestoru najmä dronmi, proti ktorým sú MANPAD efektívnejšie než Patriots, ktoré má Rumunsko vo výzbroji.

MAN pre Dánov

Nemecká spoločnosť Rheinmetall MAN Military Vehicles uspela ako dodávateľ rámcovo až na 1 000 vozidiel pre dánsku armádu. Od roku 2027 majú dánske ozbrojené sily postupne získať vozidlá platformy TG, vychádzajúce z civilných nákladných vozidiel, a HX, vyvíjané už od začiatku pre potreby armády. Vozidlá budú určené na vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády. MAN HX sa zároveň stanú štandardným kolesovým nákladným vozidlom dánskej armády.

Fíni zavádzajú kaliber NATO

Fínsko sa so vstupom do Aliancie rozhodlo prezbrojiť na kaliber NATO. Útočné pušky RK 62 a RK 95, vyvíjané na základe sovietskych AK-47 s kalibrom 7,62×39 mm, vystriedajú pušky kalibra 5,56×45 mm. Výrobca a dodávateľ nových zbraní je ešte neznámy. Prezbrojenie sa bude týkať aj ľahkých guľometov. Jedným z najhorúcejších kandidátov na novú pušku je ARG domáceho výrobcu Sako.

Nebeské líšky pre Maďarsko

Dodávkou posledných kusov lietadiel L-39NG Skyfox českého výrobcu Aero Vodochody sa zakončila objednávka ôsmich cvičných lietadiel pre maďarské vojenské letectvo. V ňom nové lietadlá vyplnili miesto voľné od čias vyradenia

starších L-39 Albatros. Maďarské letectvo očakáva ešte dodanie štyroch Skyfoxov, ktoré budú slúžiť na prieskumné úlohy. Pretože vývoj prieskumnej verzie nie je úplne dokončený, dodávka zvyšných lietadiel sa očakáva až v roku 2028.

Ako vojenčili dunajskí lodníci

Už od najstarších čias bol Dunaj i celý podunajský priestor stredobodom pozornosti a záujmu štátnych útvarov, ktoré sa snažili o získanie či udržanie moci a nadvlády v tejto rozľahlej časti Európy.

Pohľad na Komárno a bojové lode plaviace sa po Dunaji a člny i plte kotviace pri komárňanskom pobreží; kolorovaná rytina z roku 1595

O význame Dunaja z vojenského hľadiska v počiatkoch Uhorského kráľovstva podáva svedectvo viacero prameňov. Nemožno nespomenúť Obrázkovú kroniku, ktorá opisuje Uhrov od najstarších čias po rok 1330. Obsahuje takmer 150 ručne maľovaných a zlatom iluminovaných obrázkov, ktoré sú jedinečným ikonografickým prameňom pre poznanie uhorských stredovekých reálií.

Okrem iného je to napríklad opis a znázornenie nemeckého ťaženia koncom leta 1052, keď cisár Henrich III. s veľkým vojskom a množstvom lodí obľahol Bratislavský hrad. Na dobytie hradu dal zostrojiť veľa dobývacích strojov, no počas ôsmich týždňov obliehania nedosiahol nič, lebo: „Uhri vyhľadali na hrade jedného veľmi skúseneho muža v plávaní menom Zothmund a za nočného ticha ho poslali k cisárovým lodiam. Ponoril sa a priplával k lodiam, všetky ich prevrátil a prerazil; tie sa ihneď naplnili vodou a síla Nemcov bola vyradená.“ Po zničení svojho loďstva musel Henrich III. bez úspechu odísť z Uhorska.

Uhorskí králi začali venovať Dunaju a jeho prítokom zvýšenú vojenskú pozornosť najmä od prelomu 14. a 15. storočia, keď najprv na dolnom a potom aj na strednom toku prepukli

boje proti Osmanom. Roku 1428 uhorské vojsko vedené kráľom Žigmundom obliehalo a dobýjalo hrad Golubac, ktorý bol v osmanských rukách. Kráľ Žigmund v boji takmer zahynul, záchranu mu poskytli lode kotviace na Dunaji. Raritou bitky pri Golubci bolo, že ako veliteľka kráľovskej galéry palbu riadila a vyznamenala sa Cecília (Grófová) zo Svätého Jura, manželka vojvodu Štefana (Rozgoňa) z Rozhanoviec. Kráľa vzala na palubu a tak sa mu podarilo utiecť

V roku 1456 Ján Huňady s pomocou dunajských lodníkov prelomil osmanské obklúčenie Belehradu a zvíťazil v bitke proti silnejšiemu vojsku sultána Mehmeda II. Súčasťou vojska kráľa Mateja bola aj riečna flotila na Dunaji a jeho väčších prítokoch. Tvorilo ju okolo 300 plavidiel, z nich približne 50 galér bolo vyzbrojených delami.

Po nástupe Habsburgovcov na uhorský trón v roku 1526 viedenské vojenské orgány zreorganizovali dunajskú flotilu.

Vznikol Lodný úrad, ktorý dohliadal na zásobovanie vojska riečnou cestou, a v polovici 16. storočia Mostový úrad, ktorý mal na starosti výstavbu a údržbu mostov.

V 16. – 17. storočí, v období osmanskej okupácie a nadvlády, sa Dunaj stal vojnovou cestou, lebo akékoľvek vojenské akcie v tomto priestore vždy podporovalo aj početné loďstvo. V roku 1529 počas dobývania Viedne sprevádzalo osmanskú armádu 400 bojových plavidiel. Prevážali vojenský materiál a proviant, ich mužstvo pustošilo obce ležiace na oboch brehoch Dunaja.

Galéry, fregaty, nasady

Od 16. storočia bola do riečnych bitiek na Dunaji nasadená rozmerom najväčšia loď habsburského loďstva – galéra. Čo do stavby a palebnej sily i počtom

Najstaršie zobrazenie Bratislavského hradu v Obrázkovej kronike. Zachytáva udalosť z roku 1052, keď odvážny Zothmund navráťal a potopil lode cisára Henricha III. na Dunaji.

Čajkár na konci 18. storočia

posádky sa takmer nelišila od námornej, tzv. mediteránnej galéry. Mala dĺžku od 30 do 40 metrov a šírku 4 – 6 metrov. Na jej palube sa týčili dva či tri stožiare zafixované reťazami, na stožiari sa vypínalo 5 až 6 plachiet. Hlavná úloha však pripadala veslárom, ktorých bolo zhruba 100 – 200 na jednej lodi. Práve oni 20 až 25 párami vesiel poháňali niekoľko stoviek ton vážiacej lodný kolos.

Takáto loď mala účtyhodnú palebnú silu; na prove, po bokoch a na korme sa nachádzalo dovedna 20 – 25 diel rozličného kalibru, ktoré vystreľovali železné gule s hmotnosťou 2,5 až 20 kilogramov. Palebnú silu znásobovalo 200 až 250 mušketerov strieľajúcich z paluby. Istým nedostatkom galéry bol hlboký ponor a značná ťažkopádnosť. Ako bojová a zároveň prieskumná loď sa osvedčila fregata. Jej prednosťou boli menšie rozmery, vyššia rýchlosť a manévrovacie schopnosti, jej palebnú silu predstavovalo 10 hlavní.

Najobľúbenejším riečnym plavidlom v období osmanskej okupácie bol typ lode, ktorú Osmanovia nazývali šajka či čajka a Uhri zasa pôvodne nasad. Oproti dvom predchádzajúcim spomínaným lodiam čajka mala menší rozmer, bola ľahšia, štíhlejšia a pohyblivejšia, zároveň však pevná, lebo ju stavali z dubového dreva. Tento druh lode predstavoval väčšiu časť cisársko-kráľovskej flotily, v roku 1550 disponovala 824 nasadmi čiže čajkami.

Potom, čo lokality s dielňami na výrobu lodí na Dráve a Sáve obsadili Osmani, panovník Ferdinand I. v roku 1527 zriadil v dolnorakúskom Gmündene dielne na stavbu lodí. Tam vyrábané nasady spúšťali po rieke Traun na Dunaj, vo viedenskom Arzenáli ich vyzbrojili a odveľi do Uhorska. V 16. – 17. storočí mali nasadisti či čajkári hlavné domovské prístavy v Bratislave, Komárne a Ostrihome.

Po vytvorení viedenskej Dvorskej vojnovnej rady (1556) sa v súvislosti s organizáciou protiosmanskej obrany zreorganizovala aj dunajská riečna flotila. Zrušila sa funkcia nasadského hlavného kapitána a jeho zástupcu, lodníci boli zaradení do nových subordinačných štruktúr. Vajda, traja desiatnici (loďmajster, kormidelník a delostrelecký majster) a podľa normy 33 radových vojakov tvorili pododdiel, pričom sa uvedený počet mohol meniť v závislosti od veľkosti lode. Z 32 pododdielov pozostával nasadský regiment, ktorý podliehal do veliteľskej právomoci hlavného veliteľa cisársko-kráľovského vojska.

Úlohy riečneho vojska

V novej subordinačnej štruktúre riečne vojsko úzko spolupracovalo s útvarmi pozemného vojska. Spreádzalo jednotky postupujúce po pobreží, zabezpečovalo prechod vojska cez rieku, zúčastňovalo sa na obliehaní a dobýjaní pobrežných pevností, prepravovalo vojakov a zásoby, stavalo mosty, zabezpečovalo strážnu a výzvednú službu.

Ak sa nasadisti ocitli sami na vode zoči voči nepriateľovi bez podpory vlastného pobrežného delostrelectva či jazdeckta, museli sa spoľahnúť iba na vlastnú silu a vynaliezavosť. Snažili sa hlavne o obkľúčenie nepriateľských lodí. Ak sa im to podarilo, pokúšali sa ich podpáliť vrhaním horiacich smolných či sírových vencov. Lode, ktoré odolali ohňu, priťahovali čakanmi a hákmi, preskočili na palubu nepriateľa a pokračovali bezprostredným bojom muža proti mužovi.

Riečna flotila nasadistov mala charakter pomocného či podporného vojska a dlho sa nepovažovala za súčasť regulárnej armády, hoci jej príslušníci dostávali pravidelný žold. Najvýznamnejšia základňa čajkárov v prvej polovici 18. storočia bola v Komárne, ktoré aj vďaka početnej vojenskej posádke pat-

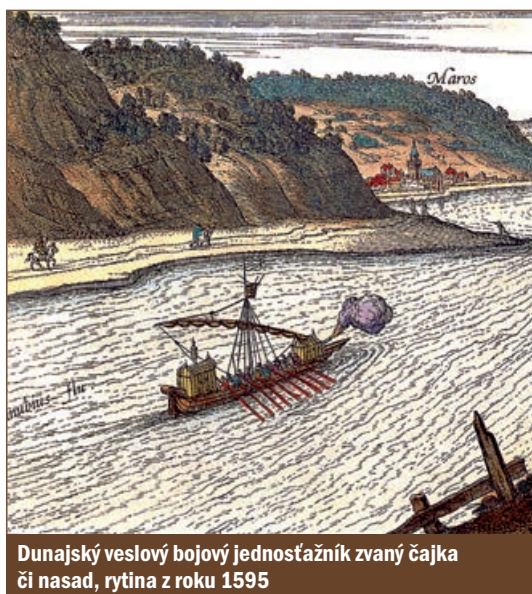
Čajkár v prvej tretine 19. storočia

rilo medzi najväčšie a najľudnatejšie mestá v Uhorsku. Sídľila tu stotina nasadistov a v miestnej lodenici sa opravovali i stavali lode čajkárskej riečnej flotily.

Popri Komárne mali nasadisti v prvej polovici 18. storočia základne v Rábe a Ostrihome. Všetky tri stotiny tvorili súčasť tamojších vojenských posádok a podliehali príslušným veliteľom pevností. Čajkárov nasadzovali najmä pri útokoch na nepriateľské lode, pri obrane mostov a pontónov, ako aj pri hliadkovej a strážnej službe. V čase mieru zväčša práve nasadisti zabezpečovali prevoz vojenského, no aj civilného materiálu a potravinových produktov po Dunaji a jeho prítokoch.

S postupným zatlačaním Osmanov na juh a posunutím južnej hranice Uhorska do priestoru Belehradu význam nasadistov na hornom Dunaji upadol. Roku 1751 základňu čajkárskej flotily premiestnili k južným hraniciam, kam sa však odsťahovala len časť komárnanskeho mužstva, lebo väčšina príslušníkov čajkárskej stotiny si zvolila iné povolanie a natrvalo sa usadili v meste.

Veľa príslušníkov rábskej a ostrihomskej stotiny tiež nebolo ochotných sťahovať sa na dolný Dunaj. Až v roku 1763 sa plukovníkovi Mathiasovi Mathesenovi podarilo definitívne sformovať čajkárske prápor so sídlom v slavónskom Titeli (dnes Srbsko). Titelský hraničiarsky batalión – ako znel jeho názov – mal spočiatku 431 mužov v troch stotinách. Podliehal veliteľstvu Vojenskej hranice a stal sa trvalou súčasťou armády. V rámci reorganizácie habsburskej armády v polovici 19. storočia, keď sa začal formovať zbor riečnej flotily, čajkárske prápor roku 1852 pretvorili na samostatný peší hraničiarsky prápor.

Dunajský veslový bojový jednotažník zvaný čajka či nasad, rytina z roku 1595

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Tri vojnové kríže Jozefa Politzera

Predstavte si, že máte za sebou 33 rizikových vojnových bojových letov, štyrikrát pristávate núdzovo a napriek nároku na viacmesačnú „turnusovú“ prestávku nastúpite dobrovoľne opäť do svojho Wellingtona 311. čs. bombardovacej perute RAF.

Jozef Politzer, rodák zo Stupného pri Považskej Bystrici (nar. 17. apríla 1913) si dva roky vojenskej prezenčnej služby v rokoch 1933 až 1935 odsľúžil v trnavskom Telegrafnom prápore a do čs. telegrafnej rotý bol zaradený aj po odchode z domoviny v rámci protifašistických bojov vo Francúzsku. Povýšili ho na slobodníka. Po rýchlej kapitulácii Paríža sa mu podarilo evakuovať v roku 1940 do Anglicka.

Viackrát blízko smrti

Chcel však lietať. Na britskej pôde ho z pešieho práporu preložili do Royal Air Force. „Spojárina“ mu však prischla. Nastúpil do telegrafného kurzu v No.1 Signals School v Cranwell, neskôr absolvoval aj výcvik palubného strelca. Od 22. marca 1941 ho zaradili do aktívnej vojenskej služby v 311. čs. bombardovacej peruti na letisku East Wretham.

Sgt. Jozef Politzer absolvoval svoj prvý operačný let v bombardéri Vickers Wellington Mk.I. dňa 22. augusta 1941 v posádke Sgt. Josefa Horáčka. Cieľom mal byť Nemcami obsadený francúzsky prístav Le Havre. Jeho letecká premiéra mohla byť aj derniérou. Po štyroch dramatických hodinách sa však pilot dokázal vrátiť na základňu aj s kolabujúcim motorom. Blízko smrti bol tiež 11. septembra 1941, keď pri návrate z nočného bombardovania fašistických cieľov v Turíne lietadlo kvôli nedostatku paliva pri návrate ťažko havarovalo. V októbri 1941 bolo lietadlo zase zasiahnuté flakom pri bombardovaní Berlína a jeden člen posádky bol zranený. No a 7. novembra 1941 ich Wellington poškodila paľba nemeckého

nočného stíhača pri návrate z náletu na Mannheim. Čs. letci vyviazli nezranení. Naopak, nemecký Messerschmidt Bf 109 bol eliminovaný paľbou zadného strelca Sgt. Richarda Hausmanna, ktorý mu zasiahol motor. Mimochodom, Richard Hausmann je známejší pod pseudonymom Filip Jánský ako spisovateľ a autor knihy Nebeskí jazdci o letcoch 311. čs. bombardovacej perute, ktorý bol v roku 1968 námetom na rovnomený film

Zbabelosť verzus statočnosť

Bolo obdivuhodné, že po toľkých krízových situáciách J. Politzer nehľadal výhovorky, aby mohol prestať lietať. Pritom súčasťou combat fatigue (vyčerpania bojom) čs. letcov bývala napríklad aj spánková deprivácia. Tá viedla k poruchám spánku a roztočila ďalšie problémy do ťažko zastaviteľnej špirály. Ako hovorí český historik Ladislav Kudrna, väčšina letcov v 311. čs. bombardovacej peruti dolietala so cťou, no nemálo ich to muselo vzdať kvôli zraneniam či psychickým problémom. Bolo aj dosť takých, ktorí sa uliali: „Našli si výhovorky, aby sa v ťažkej a nebezpečnej dobe nemuseli zúčastňovať náletov a mohli prečkať vojnu v bezpečí a v teple na zemi. Veď bombardovacie letectvo sa skladalo výlučne z dobrovoľníkov,“ podotkol L. Kudrna.

Predstavitelia britského letectva postupovali v týchto prípadoch podľa uznávaného Moranovho princípu. Podľa neho odvahu nemožno považovať za vrodennú ľudskú vlastnosť, ale ide o bohatstvo každého jednotlivca, pričom každý ho

Flight Sergeant
JOSEF KALESKÝ
Servis No 787177
Pilot
*17.2.1915 Lískovice u Hořic
21 operačních letů

Flying Officer
KAREL RYCHNOVSKÝ
Servis No 82632
Navigátor
*9.5.1918 Konice okres Litovel
33 operačních letů

Sergeant
JAN PEPRNÍČEK
Servis No 787872
Přední palubní střelec
*15.12.1919 Ostrožná Nová Ves, okres Uherské Hradiště
29 operačních letů

Sergeant
KAREL KODEŠ
Servis No 787261
Druhý pilot
*24.5.1921 Bratislava
9. operačních letů

Sergeant
JOSEF POLITZER
Servis No 787875
Radiotelegrafista
*17.4.1913 Stupné, okres Považská Bystrica
34 operačních letů

Flight Sergeant
JOSEF HRDINA
Servis No 787310
Zadní palubní střelec
*7.3.1912 Věží u Turnova
25 operačních letů

Osádka zostreleného bombardéra Vickers Wellington

Po vylodení v Británii J. Politzer v strede so založenými rukami

má v rozdielnom množstve. O to viac si vážili tých, ktorí tú odvahu mali. Na druhej strane o to tvrdšie sa vojenské súdy stavali k tým, ktorí boli zbavení leteckej služby z „morálnych dôvodov“. Obávali sa, že ak by takzvaný syndróm LMF (Lacking Moral Fibre – nedostatok bojovej morálky) nebol prísne postihovaný, morálka by bola vážne ohrozená. Tak to vo vojne býva. Zbabelosť sa trestá, statočnosť odmeňuje.

Aj preto bol J. Politzer už v októbri 1941 vyznamenaný Československou medailou za chrabrosť a povýšený na desiatnika.

Zostrelenie a neotvorený padák

Aký bol priebeh služby čs. bombardovacích letcov v čase nasadenia J. Politzera? Po dni keď leteli na bojovú operáciu mali spravidla deň odpočinku. Nasledoval deň výcviku. Teoreticky. Jeden týždeň však mohli byť v ostrom nasadení aj tri razy, inokedy len raz. Záviselo to od situácie či extrémnosti úloh. Operačné lety nad Nemeckom trvali okolo osem hodín, nad Talianskom až jedenásť. Letcov ohrozovala nielen veľmi dobre organizovaná nemecká protivzdušná obrana, ale neraz aj počasie či technické poruchy.

V rokoch 1940 až 1941 príslušníci 311. čs. bombardovacej perute po odlietaní spravidla 30 operačných akcií (ak ich prežili), odchádzali na polročný služobný „odpočinok“ k niektorej z činností pozemného personálu. J. Politzerovi sa osudným sa stal nočný let číslo 34. Jeho bombardér Vickers Wellington Z8838 (KX-Z) odštartoval 10. apríla 1942 o desiatej večer z leteckej základne v East Wrethame k náletu na Essen. Posádku tvorilo šesť mužov. Rádiotelegrafista Sgt. J. Politzer bol s 34 letmi najskúsenejší. Asi o 22.30 ohlásil odbombardovanie a návrat domov. Osem minút po polnoci sa ozval naposledy. Hlásil poškodenie motora pravdepodobne od nemeckej protiletadlovej obrany. To však nebolo všetko. V prvých hodinách 11. apríla 1942 bolo ich lietadlo napadnuté jedným z najúspešnejších nemeckých nočných stíhačov Hptm. Helmutom Lentom na stroji Messerschmidt Bf 110 (celkovo mal 110 zostrelův, pričom 102 zostrelův bolo v noci). Po zasiahnutí čs. Vickers Wellington havaroval. Letci v ňom zhoreli štyri a pol kilometra východne od Kolhornu v Holandsku. Jozef Politzer z padajúceho bombardéra na poslednú chvíľku vyskočil. Pre malú výšku sa mu nestihol otvoriť padák. A práve v tomto období počas holokaustu zahynuli po odvlečení do koncentračného tábora Osvienčim tiež jeho rodičia, ako aj sestra s manželom...

Ne-zabúdanie

Pôvodne boli čs. letci pochovaní v obci Huisduinen pri Den Helder. Po vojne 25. septembra 1947 boli telesné pozostatky osádky prevezené na vojenský cintorín v Bergen op Zoom. Krátko po smrti bol J. Politzer povýšený na poručíka letectva v zálohe. Po roku 1989 na podplukovníka in memoriam.

Prezident Edvard Beneš 26. 7. 1940 s čs. vojakmi v tábore Cholmondeley, J. Politzer tretí zľava

Výcviková základňa RAF v Yatesbury, 11. november 1940, J. Politzer druhý zľava

Na porovnanie – ak bol náš najdekorovanejší slovenský letec v RAF stíhač Otto Smik vyznamenaný piatimi Čs. vojnovými krížmi 1939 a vie o ňom celý národ, Jozef Politzer bol nimi dekorovaný trikrát – a nevie o ňom takmer nikto. No jeho pamiatka celkom nezmizla. Napríklad Stupňania svojmu statočnému rodákovi venovali aspoň trojriadkovú správu v monografii obce. Jeho meno je aj na tamojšom pamätníku obetiam vojny.

Antónia Šaradinová a Pavol Vitko

Foto: VHÚ, koláž Pavel Holomek

Vojenský cintorín v holandskom Bergen op Zoom

Albánsky Bayraktar TB2

Zbrane západného Balkánu

Čiernu Horu, Albánsko a Severné Macedónsko nespája okrem geografickej blízkosti len status krajín kandidujúcich na vstup do Európskej únie. Všetky sú aj členmi Severoatlantickej aliancie.

Všetky tri štáty vynakladajú na svoju obranu približne dve percentá hrubého domáceho produktu. Povinnú vojenskú službu nemá ani jeden z nich, najmenej vojakov má Čierna Hora (zhruba 2-tisíc), najviac Severné Macedónsko (približne 10-tisíc). Albánsko je v tesnom závесе s okolo 8 000 vojakmi.

Vzduch

Stíhacie letectvo z rozpočtových dôvodov nemá ani jeden zo štátov, svoje štyri Su-25 Macedónci dodali Ukrajine. Rovnako urobili s 12 útočnými vrtuľníkmi Mi-24. Tieto pôvodne získali práve z Ukrajiny počas krátkej vojny v roku 2001. Prepravné kapacity zaručujú dva vrtuľníky Mi-17 a štyri Mi-8. Objednané sú štyri stredné AW149 a štyri väčšie AW169.

Černohorský Bell 412

Albánsko čiastočne supluje úlohu stíhačiek dronmi kategórie MALE UCAV – známymi Bayraktar TB2. V súčasnosti sú tri, no objednané sú ďalšie. Vyzbrojené sú laserovo navádzanými bombami MAM-C a MAM-L, ale aj rovnako navádzanými raketami CIRIT (70 mm). Mohutnejšie je vrtuľníkové letectvo: štyri ťažšie Eurocoptery/Airbusy H215M dopĺňajú dva ľahšie H145M. Podobne ako Slovensko, aj Albánsko má vo výzbroji stroje Blackhawk, zatiaľ dva, plánuje však šesť. V službe je aj približne dvadsať starších malých vrtuľníkov Bell 205 a 206 ale aj MBB Bo 105. Čierna Hora jediná disponuje vojenským dopravným letectvom: jednou vrtuľovou Cessnou 421. Uskladnených má aj jedenásť vrtuľníkov Gazelle, ktoré sa licenčne vyrábali v Juhoslávii. Zaujímavosťou je, že namiesto PTRS HOT boli vybavené PTRS Maljutka. Okrem nich

sú v službe aj tri transportné vrtuľníky Bell 412 a dva ľahké Bell 505.

Výkávaciú muníciu má vo výzbroji len Albánsko – modernú turecko-pakistanskú YIHA-III. Pri prieskume sa Albánci môžu spoľahnúť okrem TB2 aj na malé drony Puma. Tie spolu s dronmi Raven využívajú aj Macedónci. Čierna Hora zvolila inú cestu v podobe slovinských dronov Belin V, a v budúcnosti plánuje vlastnú výrobu v spolupráci s USA. Albánci objednali aj malé prieskumné drony Thor a Magni-X.

Čo však protivzdušná obrana? Krytie stíhacím letectvom všetkým trom krajinám v prípade potreby zabezpečujú v rámci systému NATO Grécko s Talianskom. Albánsko podporuje NATINAMDS dvomi radarmi AN/TPS-117, objednaný je aj nový výkonný GM-400a. Inak však PVO zabezpečujú len MANPADS Stinger a HN-5 (sú dedičstvom silnej čínsko-albánskej spolupráce z čias studenej vojny) a zopár 14,5 mm protiletadlových kanónov. Albánsko sa však pripojilo aj k iniciatíve ESSI, čo môže značiť budúce posilnenie.

Čierna Hora má len menší radar Giraffe v systéme s 40 mm protiletadlovými kanónmi Bofors a tiež MANPADS Strela 2M. Macedónsko oblasť PVO modernizuje systémami Mistral 3. Okrem novších MANPADS Igla má vo výzbroji aj staršie Strela 2, ale aj samohybné systémy Strela 10. Rovnako ako Čierna Hora má vo výzbroji aj kanóny Bofors.

Zem

Štandardnú útočnú pušku z čias studenej vojny má len Severné Macedónsko (Zastava M70), Albáncom sa podarilo kompletne prezbrojiť pomocou Colt M4 (5 000 ich dostane aj Slovensko) a Beretta AR70/90. Čiernohorci prešli na

Černohorské JLTV

H&K G36 a domácu Tara TM4. Ich pechota má k dispozícii aj neriadené protipancierovky Osa (nemýliť si s rovnako nazvaným systémom PVO) a Zolja. Z PTRS je vo výzbroji len Maljutka. Osu a Zolju využívajú aj Macedónci, okrem nej však spolu so Srbskom vyvinuli aj modernú Stršljen. Ako PTRS slúži MILAN. Albánsko má z celej trojice najširšiu plejádu zbraní tohto typu. PTRS Javelin a TOW dopĺňajú čínske HJ-8, ale aj rôzne verzie Maljutky. Z bežných protipancieroviek je vo výzbroji AT-4 a RPG-7.

Obrnené transportéry 4×4 tvoria kostru mechanizovaných jednotiek všetkých troch krajín. Čierna Hora má šesť LAPV ENOK, šesť BOV VP a šesť stíhačov tankov BOV POLO, vybavených Maljutkami. Dopĺňa ich jedno vozidlo CBRN Otokar Cobra. Najzaujímavejších je však 67 vozidiel JLTV. Niekoľko bude osadených 120 mm mínometmi či 30 mm kanónom. JLTV v počte 96 kusov zakúpilo aj Severné Macedónsko. Macedónci majú aj vyše sto vozidiel Humvee. Tých má aj Albánsko okolo 250, okrem nich však disponuje aj 25 Iveco LMV (u nás známe z 5. PŠU) či 39 International MaxxPro, lenže toto číslo je však už dnes nižšie, keďže zopár kusov darovali Ukrajine. Albánsko vyvinulo aj prvé moderné domáce obrnené vozidlo TIMAK SHOTA, postavené na základoch Fordu F550. Projekt je súčasťou širšej revitalizácie miestneho obranného priemyslu.

Macedónske BMP 2

Ťažká technika je v troch ozbrojených silách zastúpená oveľa menej, v prípade Čiernej Hory absentuje (s výnimkou delostrelectva) úplne. Naopak najviac jej majú Macedóncania. Donedávna prevádzkovali aj 31 tankov T-72, ktoré sa však podobne ako Mi-24 vrátili späť na Ukrajinu. Krajina stále má jedenásť BMP 2, ale aj pásové OT Leonidas 2 (10 ks), MTLB (10 ks) a M113 (30 ks).

Macedónsko má aj OT 8×8, konkrétne tucet BTR-80 a 56 BTR-70. Mnohé však konvertovali na hasičské vozidlá. Rovnaké nové využitie dostali aj OT 4×4 TM-170, ktoré kedysi Severné Macedónsko prevádzkovalo. Ako náhradu za BTR objednali 42 vozidiel 8×8 Stryker, avšak na rozdiel od Bulharska bez BVP verzie s 30 mm kanónom. Výzbroj bude spočívať len v ťažkých guľometoch. Albánsko má sedemnášť BMP 1.

Ťažšiu techniku má Čierna Hora len v rámci delostrelectva: jedenásť samohybných salvových 128 mm raketometov M-94 Plamen-S. Hlavnové delostrelectvo zastupuje dvanásť vlečených 122 mm húfnic D-30, ale aj 32 mínometov M74 120 mm.

Macedóncania delostrelectvo modernizujú pomocou osemnástich moderných vlečených 105 mm húfnic MKE Boran z Turecka. Okrem nich majú aj raketomety: 6 122 mm Grad a dvanásť 128 mm M-63 Plamen. Dopĺňa ich približne 100 mínometov (120 mm) typu M52UB.

Najmenej výrazné delostrelectvo majú Albánci, vo výzbroji sú len zastarané čínske 108 mm raketomety Type-63 a 120 mm mínomety Soltam K6. Zato ich má stovky. Nedávno však došlo medzi Albánskom a Izraelom k dohode o budúcich do-

Albánske lode triedy Iliria

dávkach 155 mm samohybných húfnic ATMOS a 120 mm mínometov SPEAR. Oba v neznámom počte.

More

Námorníctvo je kategóriou kde prirodzene nemá ako vnútrozemský štát zastúpenie Severné Macedónsko. Menšie z dvoch námorníctiev je Čiernohorské. V súčasnosti podstupuje modernizáciu, objednané sú dve nové diaľkové hliadkové lode typu Kership OPV 60 z Francúzska. Výtlak majú približne 600 ton. Vo výzbroji sú aj dva raketové člny triedy Končar, prvý z nich už prešiel prestavbou na hliadkovú loď, druhý na tento proces čaká. Všetky tieto lode ponosú len ľahkú výzbroj pozostávajúcu z automatických kanónov.

Albánsko modernizuje kúpou staršej talianskej lode Casiopea s výtlakom 1 500 ton. Vyzbrojená je aj 62 mm automatickým kanónom. Najmodernejšiu časť a zároveň podstatu flotily tvoria štyri hliadkové lode triedy Iliria vyrobené v Holandsku. Vyzbrojené sú 20 mm kanónom a majú výtlak približne 200 ton.

Obe námorníctva majú aj niekoľko desiatok malých hliadkových lodí a člnov.

Macedónska Strela 2

Budúcnosť

Od regiónu severného Balkánu nemožno očakávať plány na nákup nadzvukového letectva či ťažkých mechanizovaných brigád. Z bielych kníh ozbrojených síl a vyjadrení politických i vojenských špičiek badať skôr tendencie k ľahkým a rýchlo manévrovateľným pozemným silám, na dronoch založené vzdušné sily a situačné povedomie, ale aj veľký dôraz na ochrane proti nim. Investície budú smerovať do kybernetických kapacít aj do modernizácie systémov velenia a riadenia. Pozornosti neuniká ani modernizácia kritickej infraštruktúry a ekonomiky takým spôsobom, aby bola odolná voči prípadným kybernetickým hrozbám.

Juraj Kolník

Foto: Agencia Telegrafike Shqiptare, Chris Lofting, ministerstvá obrany Albánska, Čiernej Hory a Severného Macedónska

Priekopník armádneho športu

Kresťanské združenie mladých mužov – Young Men's Christian Association (YMCA) – výraznou mierou prispelo ku vzniku a rozvoju československého armádneho športu.

YMCA vznikla 6. júna 1844 v Anglicku. Jej zakladateľ 23-ročný predavač George Williams chcel ponúknuť mládeži v mestách možnosť trávenia voľného času na kresťanských princípoch. Aktivity YMCA sa pomerne rýchlo rozšírili nielen v anglicky hovoriacich krajinách, ale necelých tridsať rokov od založenia prvej pobočky v Londýne si organizácia našla cestu aj k nám. V roku 1873 vznikla prvá rakúsko-uhorská YMCA vo Viedni. Pôsobilo v nej tiež veľa Čechov. Priamo do Čiech sa dostala o trinásť rokov neskôr, keď bola založená prvá skupina v Prahe pod názvom Kresťanský spolok mladíkov. Po jeho vzore začali čoskoro vznikať ďalšie spolky. O deväť rokov neskôr sa hovorilo už o 11 spolkoch. Ich činnosť však výrazne ochromila vojna.

Pershingova olympiáda

Počas prvej svetovej vojny pôsobilo na bojiskách a v zajaťeckých táboroch armád pomerne veľa zahraničných pra-

covníkov YMCA, ktorí pre vojakov zriaďovali nielen čítárne, čajovne a vývarovne, ale ponúkali im aj aktivity na využitie voľného času, vrátane športových. S činnosťou YMCA sa v období vojny pri návšteve Čs. légii oboznámil tiež budúci prezident T. G. Masaryk. Z jeho iniciatívy k nám YMCA krátko po vojne vyslala šesťdesiatdva sekretárov, ktorí tu začali nielen zakladať miestne združenia, ale aj školiť dobrovoľníkov. Medzi najvýznamnejšie osobnosti patrili univerzitní učitelia J. A. Pípal, A. W. Chaz, L. W. Riess a armádni cvičitelia I. Kimball, M. W. Younger, J. F. Machotka, W. W. Getman. Všetci pochádzali z Čiech alebo aspoň mali český pôvod.

Činnosť YMCA výrazne podporoval aj prvý minister národnej obrany Václav J. Klobáček, ktorý s YMCA podpísal dohodu o pôsobení v Československej brannej moci (ČsBM). Oficiálne bola zverejnená vo vestníku Ministerstva národnej obrany pod číslom 852 z 8. júla 1919. V ňom sa nariaďuje najužšia súčinnosť medzi YMCA a MNO v oblasti

výchovy, telocviku, športu atď. Išlo predovšetkým o výchovný odbor MNO. Na jeho čele stál dlhoročný starosta Sokola Jindřich Vaníček.

Už v novembri 1918 zriadila YMCA prvý vojenský domov v Prahe. Na Morave to bolo v septembri 1919 v Brne a na Slovensku v decembri 1919 v Žiline. Neskôr aj v ďalších posádkových mestách. Pred skončením oficiálnej činnosti YMCA v ČsBM ich bolo sedemdesiat, z toho na Slovensku dvadsať. Významný podiel na tomto dynamickom vývoji mala americká YMCA, ktorá poskytovala výdatnú finančnú pomoc. Napríklad v roku 1921 to bolo 794 600 dolárov. Niet divu, že YMCA sa organizačne vyvíjala veľmi rýchlo. Oproti iným organizáciám jej nechýbali peniaze, čo sa premietlo do výstavby kvalitných klubovní a športových ihrísk. Prvou významnou medzinárodnou povojnovou aktivitou, ktorú YMCA z oblasti športu zorganizovala, bola Pershingova olympiáda.

Súťaž na počesť víťazných štátov sa uskutočnila 22. júna až 6. júla 1919 v Paríži na Pershingovom štadióne, ktorý YMCA vybuďovala. Záujem zúčastniť sa prejavili športovci z osemnástich štátov vrátane Československa. Súťažilo sa v ľahkej atletike, basebale, basketbale, boxe, jazdecke, šerme, golfe, hromadnom telovýchovnom vystúpení, pelote, veslovaní, rugby, streľbe, futbale, plávaní, tenise, preťahovaní lanom, vodnom póle, boxe a zápasení. MNO vyslalo reprezentáciu s počtom 47 mužov. V súťaži obsadilo naše družstvo tieto športy: zápas, šerm, tenis, futbal a veslovanie. Najlepšie obstáli futbalisti, ktorí v zostave: A. Hojer, V. Pilat, V. Prošek, J. Červený, Fr. Peyr, R. Klapka, M. Pospíšil, V. Loos, K. Pešek-Kaďa, K. Vlka, J. Sedlačka, A. Janda, A. Fivebr a J. Vaník turnaj napokon vyhrali. V družstvách zvíťazili aj zápasníci J. Baranek (mušia váha), J. Balej (welterová váha), J. Dostal (poloťažká váha), G. Frištenský (ťažká váha).

YMCA verzus Sokol

Aj na domácej pôde bola YMCA veľmi aktívna. Už na jar 1919 usporiadala v Bratislave prvé armádne majstrovstvá

Medaila YMCA z armádnych pretekov

Propagačné pohľadnice YMCA

v boxe. Vo vojenských domovoch v Prahe, Brne a Žiline organizovala niekoľko športových kurzov, na ktorých sa mohla zúčastniť aj široká športová verejnosť. Na kurzoch oboznamovala účastníkov s atletikou a športovými hrami ako volejbal, basketbal, pushball a pod. Tieto aktivity oslovovali predovšetkým študentov na vysokých a stredných školách. Preto sa činnosť YMCA stále viac sústreďovala na tento sektor. Najvýraznejšiu stopu zanechali povojnové olympijské hry a predseda atletického odboru YMCA Američan Max W. Younger, ktorý v roku 1921 založil beh Devín-Bratislava.

Súťaže, ktoré YMCA organizovala pre študentov, boli príťažlivé aj pre vojakov. Tak sa stávalo, že stále väčšia skupina príslušníkov ozbrojených síl trávil voľný čas mimo kasárni. Pribúdali kritické hlasy z radov osvetových dôstojníkov, ale aj telovýchovných organizácií, predovšetkým Sokola a Orla. Činnosť YMCA v podmienkach armády hodnotili ako nesystémovú, ba až rušivú. V skutočnosti boli jej aktivity pre tieto organizácie nepríjemnou konkurenciou. Preto, keď

bola 21. apríla 1921 ustanovená československá YMCA, došlo k dohode s MNO, že činnosť YMCA v podmienkach armády bude trvať už len do 31. decembra 1921. Vojenské domovy, ktoré YMCA organizačne viedla, mali postupne prechádzať do rúk ČsBM. Tento proces nebol jednoduchý a natiahol sa až do marca 1924, keď činnosť vojenských domov definitívne nahradili vojenské zariadenia, ktoré vykonávali činnosť pod dohľadom osvetových dôstojníkov. Činnosť na športoviskách pre-

vzali telovýchovní referenti útvaru, respektíve posádky.

Tak sa skončila krátka, ale veľmi intenzívna a plodná práca YMCA v našej armáde. V etape tvorby základných predpisov a prípravy odborného personálu dokázala naštartovať športový život. Niektoré hry, ako napríklad volejbal, sa stali natoľko populárnymi, že si v podmienkach ČsBM udržali dobrú úroveň, hoci preferovanou oblasťou sa stal telocvik a atletika.

Peter Bučka

Foto: YMCA

Skupina amerických cvičiteľov YMCA pri športovom kurze v Žiline 4. 8. 1920

Vo vojenských domovoch YMCA bol veľmi populárny box, Bratislava 1920

OBRAŇA

na obrazovkách

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR Profesionál mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Premiéra relácie sa vysiela v pondelok pred prvými správami na STVR o 15.45 hod.

K tradičnému publicistickému magazínu STVR Profesionál najnovšie pribudla na ta3 relácia Kód obrana. Novinkou sú i programy pre deti Zázračná lipa a Ľavou zadnou.

Publicistický magazín o živote a výcviku príslušníkov OS SR Profesionál mapuje dianie v rezorte obrany, predstavuje významné projekty z prostredia ministerstva obrany a približuje každodenný život rezortu, podujatia, ktoré ministerstvo pripravuje, aktuálne témy a plány na ďalšie obdobie.

➔ Spolu s magazínom Zázračná lipa ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

Spravodajská televízia ta3 zaradila do svojho vysielania atraktívny formát, ktorý sa zameriava na aktuálne dianie z prostredia armády. Relácia reaguje

na rastúci záujem verejnosti o témy obrany a bezpečnosti, ktoré sú dnes v popredí spoločenského diania na Slovensku aj vo svete. Divákovi ponúkne exkluzívne informácie, rozhovory s odborníkmi a reportáže priamo z armádneho prostredia. Cieľom je priblížiť fungovanie obrany štátu moderne, vecne a zrozumiteľne. Moderátor Peter Revús sprevádza divákov aktuálnymi témami v štúdiu aj v teréne. Reláciu Kód obrana môžete sledovať v premiére každý štvrtok 9.30, v repríze o 16.30 a v nedeľu o 21.15 hod.

➔ Relácia je dostupná aj na www.ta3.com a sociálnych sieťach.

Ministerstvo obrany a Ozbrojené sily SR oslovujú reláciami, dostupnými prostredníctvom slovenských televízií i sociálnych sietí, čoraz širší okruh divákov.

Detský dvojtyždenník na cestách po Slovensku. Každá časť vlasteneckej relácie pre žiakov 1. stupňa základných škôl predstavuje Slovensko prostredníctvom významných osobností z oblasti histórie, kultúry, vedy a športu. Reláciou sprevádzajú deti, ktoré sa zábavným a hravým spôsobom oboznamujú s vlastnou krajinou. Zámerom je

v 12 originálnych a pútavých medailónoch o Slovensku, cez rozprávanie a v sprievode slávnych športových, kultúrnych osobností bez páťosu, hravo a pútavo vzbudiť vlastenecké čítanie u detí vo veku 10 – 12 rokov, vrátiť do vnímania tejto generácie pojmy: hrdosť, identita, zodpovednosť, česť, slušnosť. Vzbudiť v nich nadšenie a záujem o krajinu.

➔ Spolu s magazínom Ľavou zadnou ho vysiela STVR v nedeľu ráno.

MILITARY ENGLISH

DO DRONES MAKE TANKS OBSOLETE?

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Drones may be the new **buzz** everybody is talking about but that does not mean other types of weaponry are out of fashion. Far from it. Rather than changing the course of the war, the drones are changing our **perception** of the war, partly due to images and footages taken from onboard cameras and partly due to how propaganda **exaggerates** the UAVs efficiency. Tanks and armoured fighting vehicles may be wounded and limping, but they are hardly dead. Each time a new technology **comes along**, the old machinery is immediately labelled old and useless. However, neither computers nor rockets – nor now drones – have succeeded in making the steel ground **behemoths obsolete**. Airplanes and drones make the difference by denying the enemy the sky, but it is the boots on the ground supported by the ground based **force projection** that defeat him.

When Russia attacked Ukraine in 2022, tanks led the attack and were met by Ukrainian tanks. Projectiles that killed the tanks on both sides were, for the most part, fired from the weapons everyone expected from decades of warfare: artillery tubes, anti-tank rocket launchers and – yes – other tanks. But then, as the war **grind on**, both sides, and the Ukrainians in particular, began weaponizing small drones using their small weight and manoeuvrability to strike where a tank's armour is almost always thinnest: on its top. However, as was always the case in military history, the engineers learned and compensated: they are now exploring a new venue called the Modular Active Protection System (MAPS). It is essentially an operating system for vehicle defence combining sensors, launchers, **jammers**, and countermeasures across its vehicle fleet. One of the key components of MAPS is the hard-kill interceptor – typically a short-range projectile designed to knock out incoming rockets, ATGMS, or drones. The army is also playing with lasers

employing a 50-kilowatt class high-energy weapon system, but to mixed results as of yet. Also, reducing the electromagnetic, thermal, and acoustic signatures emitted from a vehicle can give crews time to identify a threat before it identifies them, and allow soldiers to employ whatever countermeasure is appropriate. To cut the long story short: the battle for dominance continues, and despite the new additions to the arsenal, tanks with their unique combination of protection, firepower and speed will most probably continue to play the central role in ground combat that they've played since World War I.

QUESTIONS:

1. Prečo nie je pravdepodobné, že drony pochovávajú tanky?
2. V čom je výhoda dronov pri útoku proti tankom?
3. Ako konštruktéri tankov kompenzujú dronové útoky?

GLOSSARY

- **buzz** /bʌz/ – rozruch
- **perception** /pə'seɪʃn/ – vnímanie
- **exaggerates** /ɪɡ'zædʒəreɪts/ – zveličuje
- **comes along** /kʌmz ə'lɒŋ/ – objaví sa
- **behemoths** /br'hi:məʊθs/ – monštrá, ozruty
- **obsolete** /əbsə'li:t/ – zastaraný
- **force projection** /fɔ:s prə'dʒekʃn/ – projekcia sily
- **grind on** /graɪnd ɒn/ – pokračovať, postupovať
- **jammers** /'dʒæməz/ – rušičky

plk. Mgr. Viktor Sabo, PhD.
generálny duchovný OS a OZ SR

Ochraňuj ma Bože...

Plánovanie je dôležitou súčasťou ozbrojených síl. Plánovanie je dôležité, aby sa mohli plniť úlohy a rozkazy. Plán slúži na to, aby sme vedeli dať na papier, čo všetko potrebujeme urobiť, aby sa zámer podaril. Sú však okolnosti, ktoré si nenaplánujeme a prichádzajú do nášho života nečakane. Veci, ktoré sú milým a príjemným prekvapením, ale aj veci, ktoré nás nemilo prekvapia. Niekedy aj zarmútiť, dostanú nás na kolená. Situácie, ktoré aj bolia, krátko alebo aj dlho. Na začiatku roka 2026 chcem skonštatovať, že duchovná služba Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky je tu 20 rokov medzi vami vojakmi, civilnými zamestnancami a vašimi rodinnými príslušníkmi. Na začiatku roka si však pripomíname aj tragickú udalosť – neplánovanú, ktorá v januári 2006 otriasla nielen celým Slovenskom. Otriasla najmä rodinami, ktorým sa nevrátili domov z Kosova otcovia, mamy, blízki, priatelia, kamaráti. Medzi nimi bol aj duchovný Ordinariátu OS a OZ SR Michal Štang.

Sú momenty, ktoré nik neplánuje a ony otrasú človekom. Sme Pánu Bohu vďační za vaše prijatie, kamarátstva, že sme mohli byť pri vašich plánovaných alebo neplánovaných aktivitách, situáciách, jedno-ducho niešť, radovať sa a prežívať to s vami. To, čo poteší, ale aj to čo zabolí, čo potrebuje „ochranu“. Čo robiť v týchto situáciách? Na koho sa môžem obrátiť? Bože, prečo si to dopustil? Aj tieto otázky si kladíme hlavne pri tých neplánovaných a bolestných chvíľach. Odpoveď nevieme dať. Ale vieme vám dať svoj čas. Čas byť v tom s vami. Čas modliť sa spolu s vami alebo za vás v individuálnych modlitbách. Môžeme vám poradiť ako hľadať útechu v Božom slove, v Biblii. Žalm 16,1. „Ochraňuj ma Bože, lebo sa k Tebe utiekam.“ Žalmista vkladá svoju budúcnosť plánovanú, ale aj neplánovanú do Božích rúk. Kto dúfa v Neho má dobrú budúcnosť, nech sa čokoľvek udeje alebo sa udialo.

Pán Boh, žehnaj duchovnú službu Ústredia EPS a Ordinariátu OS a OZ SR aj po ďalšie roky. Úcta a česť všetkým pozostalým rodinám dotknutým tragédiou v Hejciach.

Ochraňuj nás, ó Bože.

Výskyt vírusovej hepatitídy typu A (VHA) na Slovensku mal vlani mierne klesajúci trend. Najjednoduchšou a účinnou formou prevencie proti ochoreniu je zvýšená osobná hygiena. Úrad verejného zdravotníctva oznámil, že na Slovensku sa realizuje celonárodná informačná osвета a naďalej sa v nej pokračuje.

Kým v roku 2024 bolo hlásených vyše 4 000 prípadov, čo je takmer desaťnásobný vzostup oproti päťročnému priemeru, v roku 2025 hygienici do začiatku decembra evidovali približne 2 750 ochorení. Žltáčka sa vyskytuje vo všetkých krajocho, najväčšia chorobnosť je hlásená v Nitrianskom.

Regionálne úrady verejného zdravotníctva naďalej robia epidemiologické vyšetrovania v ohniskách nákazy VHA a nariaďujú príslušné kroky na zamedzenie šírenia nákazy. Pri ich realizácii spolupracujú s asistentmi podpory zdravia, miestnymi samosprávami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti.

Vývoj chorobnosti sa podľa hygienikov odvíja aj od dôslednosti uplatňovania prevencie. Najjednoduchšou a účinnou formou je zvýše-

ŽLTÁČKA "A" AKO SA CHRÁNIŤ PRED OCHORENÍM

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hepatitída (žltáčka) typu A je nákazlivé ochorenie spôsobené vírusom, ktoré poškodzuje pečeň. Zdrojom infekcie sú osoby s príznakovou alebo bezpríznakovou formou ochorenia. Liečba tohto ochorenia môže trvať týždeň až mesiace. Ochoreniu dokážeme predísť očkovaním proti žltáčke typu A

AKO SA ŠÍRI ŽLTÁČKA TYPU A?

Neumytými rukami po vyprázdňovaní či použití toalety

Pitím tekutín a jedením potravín, na ktoré sa dostal vírus žltáčky

Úzkym kontaktom (vrátane sexu) s nakazeným

Delením sa o osobné predmety, pitím z jednej fľaše, spoločnou cigaretou

AKO SA VIETE CHRÁNIŤ PRED ŽLTÁČKOU?

Dajte sa zaočkovať proti žltáčke typu A, po očkovaní by ste mali byť celoživotne chránení pred ochorením

Vždy si poriadne umývajte ruky, hlavne po toalete a pred jedlom

AKO SPOZNÁTE OCHORENIE NA ŽLTÁČKU A

Únava, horúčka

Žlté sfarbenie pokožky alebo očí

Nechuť do jedla, nevoľnosť, bolesť brucha alebo vracanie

Tmavý moč, svetlá stolica alebo hnačka

Prvé príznaky ochorenia sa môžu objaviť až mesiac po tom, čo sa človek infikoval vírusom spôsobujúcim žltáčku A. U väčšiny detí býva infekcia bez viditeľných príznakov a ochorenie sa zistí až u dospelých, ktorí sa medziasom tiež infikovali. **Prenos infekcie je možný už aj v období pred príznakmi ochorenia, preto je veľmi dôležité neustále dbať na čistotu svojich rúk.**

ná osobná hygiena a dôkladné umývanie rúk mydlom a teplou vodou. „Vždy po použití toalety, príchode zvonku, pred jedlom alebo aj hocikedy v priebehu dňa pri pociťte nečistých rúk,“ pripomína ÚVZ s tým, že dôležitými faktormi je i dostupnosť pitnej vody a zabezpečenie kanalizácie. Ochoreniu možno predísť očkováním.

Hygiena a opatrnosť

„Žltáčka typu A môže mať inkubačný čas až 50 dní, čo znamená, že sa príznaky ochorenia môžu prejaviť približne až do dvoch mesiacov od nakazenia a osoba môže infekciu bez príznakov šíriť medzi ostatných ľudí,“ povedala hlavná hygienička SR Tatiana Červeňová. „Prvými nejasnými príznakmi sú nechutenstvo, nevoľnosť, bolesť v okolí brucha. Jasnými príznakmi je tmavý moč a žlté sfarbenie pokožky alebo očí. V riešení epidémií žltáčky je mimoriadne dôležitá disciplína a trpezlivosť v dodržiavaní nevyhnutných hygienických návykov, zdôrazňujem hygienu umývania rúk a rešpektovanie času trvania nariadených opatrení, nielen v prípade chorých osôb, ale aj tých, ktorí v oblasti s výskytom žltáčky typu A žijú. Riadte sa pokynmi epidemiológov a lekárov, ktorí sa snažia zamedziť ďalšiemu šíreniu ochorenia aj mimo ohniska nákazy, a teda chrániť aj ľudí, ktorí možno neboli v priamom kontakte s chorými, ale môžu ochoreť.“

Lekári, študenti, verejnosť

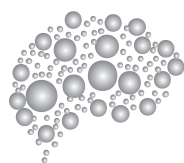
V súvislosti s osvetou o žltáčke typu A, s prevenciou voči tomuto ochoreniu ÚVZ v rámci celonárodnej informovanosti distribuuje edukačné materiály, a to aj v maďarskom a rómskom jazyku. Osveta sa realizuje i v školách, kde je zameraná najmä na hygienu a nácvik správnej techniky umývania rúk. Organizované sú tiež prednášky pre odbornú a laickú verejnosť.

„Edukujeme lekárov a študentov zdravotníckych škôl. Edukačné materiály pre verejnosť distribuujeme aj do ambulancií pediatrov a všeobecných lekárov. Toto je iba malá časť osvetu, ktorú vykonávajú úrady verejného zdravotníctva,“ doplnil Úrad verejného zdravotníctva SR.

Úrad verejného zdravotníctva SR

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 1/2026
• Redakčná uzávierka 19. 12. 2025 • Do výroby zadané 22. 12. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

plk. Mgr. PhDr. Andrea Viteková
veliteľ – hlavný psychológ
Centrum psychologických služieb OS SR

Otvorenosť, rešpekt, ľudskosť

S príchodom nového roku sa opäť otvára priestor zastaviť sa, nadýchnuť a v tichosti zhodnotiť všetko, čo sme v uplynulých mesiacoch prežili. Minulý rok bol plný udalostí, ktoré preverili našu schopnosť prispôbiť sa zmenám a udržať si vnútornú rovnováhu napriek neustálym povinnostiam. Vojenské prostredie je náročné nielen na výkon, ale aj emočné prežívanie, zvládanie záťaže a udržiavanie rovnováhy medzi prácou a súkromím. Naša každodenná práca si vyžaduje vysokú mieru sústredenia, disciplíny a osobnej zodpovednosti, čo neraz znamená aj odklad vlastných potrieb. Rok, ktorý máme za nami, nám znovu pripomenul, aké dôležité je byť k sebe aj k druhým pozorní. V situáciách, keď je tlak vysoký, môže byť ťažké dopriať si priestor na oddych alebo o svojich pocitoch hovoriť. Napriek tomu ste mnohí ukázali, že sila jednotky stojí nielen na disciplíne, ale aj na dôvere, spolupráci a ochote navzájom sa podporiť. Poďakovanie patrí každému, kto sa nebál otvoriť tému psychickej záťaže, požiadať o pomoc alebo ju poskytnúť kolegovi. Každý rozhovor, každé povzbudenie a každá profesionálna intervencia pomáhajú vytvárať prostredie, v ktorom sa každý môže cítiť bezpečne. Chcem všetkým pripomenúť, že hovoriť o vlastných pocitoch či vyčerpaní nie je prejavom slabosti, ale profesionálnej zrelosti. Do nového roku si želajme viac pokoja, času na regeneráciu a schopnosti načúvať vlastným potrebám. Budujme psychickú odolnosť krok za krokom – doprajme si odpočinok, venujme sa blízkym, vlastným záľubám a nájdime si tiež čas na malé rituály, ktoré nás udržiavajú v pohode. Nezabúdajme, že starostlivosť o duševné zdravie je rovnako kľúčová ako tréning fyzických schopností. Milé kolegyně a milí kolegovia, ďakujem vám za profesionalitu, oddanosť a ľudský rozmer, ktorý prinášate do svojej práce. Prajem vám nový rok 2026 naplnený zdravím, pokojom, osobnou a rodinnou pohodou. Nech je to rok, v ktorom budeme naďalej stáť pri sebe, podporovať sa a budovať prostredie, kde sú otvorenosť, rešpekt a ľudskosť samozrejmosťou.

PRÍĎTE NA RODINNÚ REKREÁCIU DO HOTELOV GRANIT

S PRÍSPEVKOM OD VÚSZ!

VYUŽITE MOŽNOSŤ, KTORÚ MÁTE
A PRÍĎTE SI ODDÝCHNUŤ SPOLU
S RODINOU DO PIEŠŤAN, VYSOKÝCH
TATIER I NA SMREKOVICU.

VY ZAPLATÍTE ÚČASTNÍCKE POPLATKY
A NA ĎALŠIU ČASŤ Z CENY POBYTU VÁM
PRISPIEVA VOJENSKÝ ÚRAD SOCIÁLNEHO
ZABEZPEČENIA.

TAK PREČO TO NEVYUŽIŤ?

AK CHCETE VEDIEŤ, ČI MÁTE NA RODINNÚ
REKREÁCIU NÁROK AJ VY, INFORMUJTE SA
U NADRIADENÉHO ALEBO KONTAKTUJTE
PRIAMO VOJENSKÝ ÚRAD SOCIÁLNEHO
ZABEZPEČENIA.

HOTELY GRANIT SÚ TU PRE VÁS
A VAŠE RODINY!

VŠETKY POTREBNÉ INFORMÁCIE K HOTELOM GRANIT NÁJDETE
NA WWW.GRANITHOTELS.SK A WWW.VUSZ.SK

Plaketa k 50. výročiu Československa

Jedným z nositeľov plakety, ktorá je vystavená v Otvorenom depozitári Múzea Slovenského národného povstania, bol aj Július Nosko. Po svojom vyradení v roku 1928 na Vysokej vojenskej škole v Bratislave pôsobil na rôznych vojenských postoch.

V septembri 1939 sa zúčastnil na poľnom ťažení proti Poľsku. Ako frekventant Vysokej vojenskej školy v Bratislave sa v lete 1941 zapojil do bojov na východnom fronte, kde pôsobil ako náčelník štábu Rýchlej brigády. Tú istú funkciu zastával aj po ukončení školy v roku 1943 v rámci Zaisťovacej divízie.

Frontové peripetie

1. januára 1944 bol menovaný zástupcom prednostu osobného oddelenia na MNO v Bratislave. 15. mája 1944 sa vrátil do Banskej Bystrice a stal sa prednostom 1. (osobného) oddelenia VPV a zároveň aj členom ilegálneho Vojenského ústredia. V prvých dňoch septembra 1944 ho vymenovali za náčelníka štábu Veliteľstva 1. československej armády na Slovensku a do 7. októbra bol aj zástupcom veliteľa.

Po ústupe povstalcov do hôr a prechode príslušníkov 1. čs. armády na Slovensku na partizánsky spôsob boja, ustúpil cez Nízke Tatry, Slovenské Rudohorie a pripojil sa k zvyšku skupiny Prvosienka, ktorá sa vytvorila z príslušníkov 2. taktickej skupiny a operovala v okolí Tisovca. V januári 1945 prešiel front, dostal sa do Košíc a Popradu na veliteľstvo 1. čs. armádneho zboru. Na odporúčenie SNR ho generál Ľudvík Svoboda poveril vedením komisie na preverovanie dôstojníkov, ktorí prichádzali do zboru z oslobodených území. Po sústredení 2. čs. paradesantnej brigády v Kežmarku, v marci 1945 sa stal zástupcom veliteľa brigády.

Po oslobodení bola z brigády utvorená 2. pešia divízia s operačnou oblasťou na strednom Slovensku. Jej prvým veliteľom sa stal Július Nosko. 24. júla 1947 bol menovaný do funkcie veliteľa jednotky Teplice. Na Slovensku viedol boje proti banderovcom. V rokoch 1947 – 1953 pôsobil v Prahe ako náčelník viacerých vojenských vysokých škôl. 31. januára 1953 bol brigádny generál Július Nosko bez udania dôvodu prepustený z armády do zálohy. Celý život sa venoval rodine, turistike, gymnastike a lyžovaniu. Bol pravidelným účastní-

kom Bielej stopy SNP. Zomrel v Prahe v roku 1986. V roku 1992 ho povýšili do hodnosti generálporučíka in memoriam.

Nositelia plakety

Ďalším významným nositeľom plakety bol brigádny generál Ján Imro, od leta 1944 veliteľ 2. technickej divízie v Taliansku. Plánoval, že prevedie celú divíziu na stranu spojencov, čo však nebolo možné. Potom pôsobil v Londýne, kde vstúpil do zahraničnej armády. V apríli 1945 prišiel do Košíc ku generálovi Svobodovi. Po oslobodení v rôznych veliteľských funkciách pôsobil v delostreleckých útvaroch až kým ho nezavili velenia. V roku 1946 mu umožnili vrátiť sa a od roku 1947 pracoval

na hlavnom štábe v Prahe. Po ďalších vojenských funkciách v Plzni a v Brne ho v roku 1949 zbavili vojenskej služby a vojenských hodností. Odsťahoval sa na Slovensko, pracoval ako redaktor v Osvete v Martine, ako knihovník v Martici slovenskej, no aj z týchto zamestnaní musel odísť. Živil sa ako robotník. V roku 1965 bol istý čas zamestnaný i v Múzeu SNP. V tom istom roku ho rehabilitovali a vrátili mu aj vojenskú hodnosť divízneho generála. Zomrel v Brezne v roku 1990.

V zbierkach Múzea SNP sa nachádza i plaketa veliteľa kombinovanej letky na letisku Tri Duby generála Mikuláša Šingloviča a veliteľa letky v 1. ČSZLD generálmajora Miloša Vesela, veliteľa posádky v Ružomberku a neskôr veliteľa obranného úseku Bielej potok, VI. TS 1. ČSA na Slovensku. Rovnako sú tu i plakety veliteľa obranného úseku Strečno generálmajora Jozefa Dobrobodského, veliteľa obranného úseku Jeseň na Malom Šturci pplk. Andreja Júnyho, príslušníka partizánskeho zväzku Jana Žižku, Jána Ščúra, Štefana Pašiaka, ktorý sa podieľal na pripravách SNP v Tisovci, a ďalších.

Pamätná plaketa bola vydaná a udeľovaná pri príležitosti 50. výročia ČSR 28. 10. 1968. Plaketa má oválny tvar. Jej priemer je 50 mm a hrúbka 4 mm. Súčasťou je i etua s rozmermi 90×90×18 mm.

Plaketa je obojstranne razená do bronzu. Na líčnej strane je vyrazená po celej ploche hlava ženy s čepcom zobrazená z profilu obrátená vľavo. V pozadí plakety je vyobrazená silueta továrne. Po obvode v spodnej časti je nápis ÚSTŘEDNÍ VÝBOR NÁRODNÍ FRONTY. Na rubovej strane je vyrazené slnko z lipových listov a pri dolnom okraji je nápis 1918-ČSSR-1968. Vyobrazenia sú reliéfne.

Viac ako dve desiatky týchto plakiet Múzeum SNP získalo v 70. až 90. rokoch minulého storočia od rodinných príslušníkov nositeľov.

Mgr. Viera Kováčová

vedúca oddelenia
odborných činností a zbierok
Múzeum SNP Banská Bystrica

Biela pani Františka Hrubíšková

Ženy hrali počas druhej svetovej vojny mimoriadne dôležitú, hoci často prehliadanú úlohu, aj preto v Obrane prichádzame s novým seriálom Ženy v odboji. Jednou z nich bola aj Františka Hrubíšková (rod. Pospíšilová), ktorá pre svoje charakteristické dlhé biele vlasy získala krycie meno Biela pani. Najmä vďaka výbornej znalosti nemeckého jazyka a nenápadnému vystupovaniu pomáhala prevádzať utečencov cez územie Slovenska, pričom často riskovala aj vlastný život.

Františka Hrubíšková sa narodila 2. októbra 1892 v moravskej dedine Hostice. Detstvo prežila u tety vo Viedni, kam sa spolu s otcom a súrodencami presťahovali po smrti matky. Po skončení štúdia na zdravotnej škole pracovala ako zdravotná sestra. Doplnila si vzdelanie aj v odbore anestéziológie a po vypuknutí prvej svetovej vojny sa prihlásila za dobrovoľnú ošetrovateľku Medzinárodného Červeného kríža. Na východnom fronte ju znásilnili ruskí kozáci, z čoho mala doživotnú traumou a ako dvadsaťročnej jej zošediveli dlhé čierne vlasy.

Biela pani v odboji

Hneď po marcových udalostiach v roku 1939 sa zapojila do odboja. V Bratislave nadviazala kontakty s ilegálnymi odbojovými skupinami Flóra a Justícia na čele s profesorom Karlom Kochom. Významnú úlohu v odboji zohrávala aj jej rodina – manžel, ktorý pracoval ako väzenský dozorca, ale najmä neter Beatrix Pospíšilová – známa agentka Trixi.

Františka Hrubíšková pomáhala prevádzať cez územie Slovenska dôstojníkov z Protektorátu, z ktorých mnohí potom bojovali v Sovietskom zväze, Francúzsku, Veľkej Británii a v Afrike. Prevádzala aj niekoľko skupín Francúzov, ktorí utiekli z internačných táborov v Maďarsku. Bezpečne ich prepravila od pekára Stoklasu zo Sereďe cez Leopoldov až do Martina. Francúzi mali vystavené falošné nemecké preukazy ako robotníci Apolky. V lete 1944 už bola vlaková doprava značne obmedzená a na stanici bolo treba čakať aj 24 hodín, čo zvyšovalo nebezpečenstvo. Raz previedla dvadsaťpäť člennú skupinu Francúzov, ktorí sa potom zapojili do Povstania. Na území Slovenska sa v auguste 1944 sformovala jednotka francúzskych partizánov Détachement français des combattants en Tchécoslovaquie, ktorej velil kpt. Georges Barazer de Lannurien. Francúzska jednotka sa stala súčasťou 1. československej partizánskej brigády M. R. Štefánika, ktorej velil plukov-

ník Piotr Alexejevič Veličko. Formovala sa v oblasti Kantorskej doliny pri obci Sklabiňa. Poslednú skupinu Francúzov previedla Biela pani k partizánom tesne pred vypuknutím Povstania a v Martine ju čakal odkaz, aby čo najrýchlejšie odišla do Banskej Bystrice.

Ušľa gestapu

Nebol to nikto iný ako Františka Hrubíšková, od ktorej sa Gustáv Husák dozvedel o vypuknutí Povstania v Banskej Bystrici. Nachádzal sa vtedy v Bratislave na dnešnom Hlavnom námestí, kde mal dohovoréné stretnutie s Jozefom Ilčíkom a Antonom Rašlom. Preberali ďalší postup v prípade oslobodenia politických väzňov komunistickej elity. Práve vtedy okolo nich prechádzala manželka väzen-

veľmi vyčerpávajúci, takže padla do nemeckého zajatia. Vážnili a vypočúvali ju v Korytnici a v neďalekom Ružomberku, kde ju Gestapo podrobilo tvrdému výsluchu, ale nič neprezradila. Ďalšie výsluchy mali pokračovať v Bratislave, ale pri transporte presvedčila jedného z nemeckých vojakov, aby ju pustil na slobodu a sám tiež dezertoval. Až do konca vojny sa potom ukrývala na ilegálnom byte v Bratislave.

Po vojne

Františka Hrubíšková sa po skončení druhej svetovej vojny vrátila k svojmu pôvodnému zamestnaniu zdravotnej sestry. Do roku 1948 bola členkou Krajského národného výboru v Bratislave za Demokratickú stranu, angažovala sa najmä v so-

Hrdinka Františka Hrubíšková
bojovníčka proti fašizmu

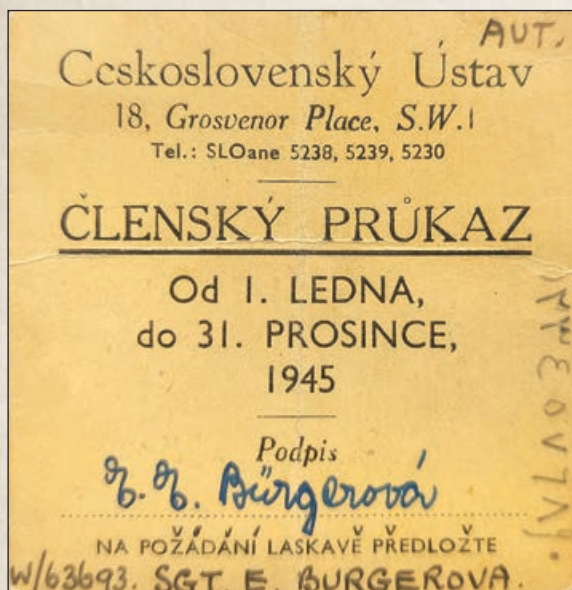
ského dozorcú pani Hrubíšková a oznámila im, že v rozhlasе počula o Povstaní v Banskej Bystrici. Husák sa tam potom snažil čo najrýchlejšie pricestovať vlakom. Aj Biela pani odišla do Banskej Bystrice, kde pracovala na Povereníctve zdravotníctva.

Keď sa nemecké vojská približovali k Banskej Bystrici, ustúpila spolu s ďalšími utečencami do hôr. V tom čase už mala vyše päťdesiat rokov a pochod smerom na Prašivú náročným terénom za nepriaznivého počasia bol pre ňu

ciálnej a zdravotnej oblasti. Po nastolení komunistického režimu postupne upadla do zabudnutia. Posledné roky prežila v Trenčíne u rodiny Čelkovicov, ktorí boli jej jedinými príbuznými. Zomrela 5. januára 1984 vo veku nedožitých 92 rokov.

Dnes jej pamiatku pripomína pamätná tabuľa umiestnená v Karlovej Vsi na budove internátu Družba, teda na miestach, kde kedysi stál jej rodinný dom.

Mgr. Zdenka Hešterová, PhD.
Vojenský historický ústav

Československý ústav v Londýne

V Londýne pôsobil počas celej druhej svetovej vojny Československý ústav, ktorý sa prirodzene stal zázemím pre čs. exulantov. Hoci neslúžil priamo bojovým účelom, možno ho právom považovať za symbol podpory priateľstva a porozumenia medzi Veľkou Britániou a Československom.

Velká Británia sa stala začiatkom 40. rokov 20. storočia útočiskom mnohých cudzincov, ktorí na ostrovy utekali nielen pred hrôzami vojny, ale aj z ekonomických dôvodov – za prácou, čomu bola do veľkej miery podriadená aj imigračná politika krajiny.

Ostrov slobody

Okrem sociálneho, zdravotného a ekonomického zabezpečenia imigrantov kládla britská vláda dôraz aj na starostlivosť a prevzatie zodpovednosti za ich kultúrne a vzdelávacie potreby. S jej podporou začali vznikať tzv. národné centrá, kde mali cudzinci pociťiť chuť domova. Dôraz sa pritom kládol predovšetkým na vyučovanie angličtiny a zdôrazňovanie civilizovanej kultúry, t. j. na vyššiu formu inteligentnej zábavy – klasické hudobné recitály, čítanie poézie, historické prednášky a pod.

Československý ústav v Londýne zriadili v januári 1941 v budove na Grosvenor Place 18 v Londýne a otvoril ho britský minister zahraničných vecí Anthony Eden. Budovu venovala britská vláda, ktorá ústav podporovala finančnými dotáciami. Tie tvorili hlavný

príjem ústavu, i keď istá časť financií pochádzala aj z členských príspevkov a darov.

Prišla aj princezná Alžbeta

Hlavnou úlohou ústavu bola podpora porozumenia a priateľstva medzi Veľkou Britániou a Československom. Medzi jeho najdôležitejšie činnosti patrili pravidelné koncerty, prednášky, filmové predstavenia, výstavy, rôzne spoločenské akcie a vedenie knižnice. V apríli 1942 navštívila ústav aj kráľovná Alžbeta II. pri príležitosti otvorenia výstavy Václava Hollara, pričom mnohé z exponátov boli zapožičané z kráľovskej zbierky na hrade Windsor.

Činnosť ústavu mala zaujať Čechoslovákov z radov vojakov i civilov. Krátky film *Safe custody*, ktorý v roku 1943 spracoval British Council o aktivitách národných domov, však o československom dome hovorí najmä ako o knižnici a spomína aj nástenku s pozvánkami na kultúrne podujatia. Záujem príslušníkov československej armády bol pravdepodobne aj preto minimálny. Ak prišli do Londýna a hľadali zábavu medzi krajanmi, ich potreby inštitút úplne nenaplnil.

Rodáčka z Berlína

Medzi riadnych členov Československého ústavu patrila aj Erna Eliška Bürgerová, rod. Schultz, čs. príslušníčka Auxiliary Territorial Service. Hoci bola pôvodne Berlínčanka a československé občianstvo získala sobášom, hrdo sa k nemu hlásila. Ako členka Čs. ústavu sa tu nielenže učila češtinu, ale vykonávala aj osvetovú činnosť. Medzi britskými ženskými oddielmi jednak sama o Československu prednášala, ale tiež v spolupráci s Informačným oddelením Ministerstva zahraničných vecí ČSR v Londýne pozývala rečníkov a organizovala prednášky a diskusie o Československu.

Členský preukaz vydaný na meno Sgt. E. Burgerová platil od 1. januára do 31. decembra 1945. Preukaz je vytlačený na oranžovom tvrdom papieri s rozmermi 62×61 mm. Obe strany sú rovnocenné, pričom jedna je v češtine, druhá, s rovnakým textom, v angličtine. V roku 2022 bol preukaz ako súčasť pozostalosti zaradený do zbierok VHM.

PhDr. Viera Jurková
Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum Piešťany

An aerial photograph of a winter sports resort. The landscape is covered in deep snow, with numerous evergreen trees heavily laden with snow. A large, multi-story building with a dark roof is visible in the middle ground. Ski tracks and groomed runs are visible on the slopes. The sky is a clear, pale blue.

**Úspešný
nový rok
2026
všetkým
čitateľom
želajú**

**redakcia
OBRANA
a
hotely
GRANIT**